

The background of the slide is a composite image. The upper portion shows a view of the Earth from space, focusing on the Americas. The lower portion shows a close-up of a gold-colored credit card with embossed numbers and the expiration date '12/09'.

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

<< Διαχείριση Ενεργητικού - Παθητικού Των
Τραπεζών >>

Copyright© Δήμητρα Στεφανάκη, 2012
Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η απελευθέρωση των αγορών και η αποκανονικοποίηση του ρυθμιστικού πλαισίου του τραπεζικού συστήματος της ανεπτυγμένης βιομηχανίας δημιούργησε καταστάσεις όξυνσης του ανταγωνισμού μεταξύ των τραπεζικών ιδρυμάτων. Η όξυνση αυτή ήταν πολυεπίπεδη και αφορούσε περισσότερα ζητήματα, από τον απλό ανταγωνισμό μεταξύ των πιστωτικών ιδρυμάτων μέχρι και τον τρόπο που διαχειρίζονται το ενεργητικό και το παθητικό τους, μέσω της προσφοράς προς το κοινό, τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών.

Έτσι, στην παρούσα πτυχιακή εργασία γίνεται προσπάθεια ανάλυσης του τρόπου, με τον οποίο λειτουργεί ένα χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, σχετικά με τη διαχείριση του ενεργητικού και του παθητικού του, και με τους πάσης φύσεως κινδύνους που μπορεί να έρθει αντιμέτωπο.

Συγκεκριμένα, η εργασία χωρίζεται σε τρία κεφάλαια, όπου αναφέρονται τα βασικά χαρακτηριστικά των τραπεζών, οι υπηρεσίες τους και ο τρόπος με τον οποίο λειτουργούν.

Έτσι, στο πρώτο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για την διαχείριση του ενεργητικού και του παθητικού των τραπεζών. Το κεφάλαιο έχει τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα αναφέρονται οι βασικές έννοιες του τραπεζικού περιβάλλοντος, ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία και η σχέση τους με τον κρατικό παρεμβατισμό. Στην δεύτερη ενότητα του παρόντος κεφαλαίου, γίνεται ανάλυση των βασικών χαρακτηριστικών των τραπεζών, αναφέροντας την έννοια και τον σκοπό λειτουργίας τους, καθώς και τη διάρθρωσή τους. Τέλος, η τρίτη ενότητα πραγματεύεται το θέμα της διαχείρισης του ενεργητικού και του παθητικού των τραπεζών, ενώ δίνονται πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση του Ισολογισμού τέλους χρήσης των πιστωτικών ιδρυμάτων.

Το δεύτερο κεφάλαιο της παρούσας μελέτης χωρίζεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος παρατίθενται αναλυτικά τα τραπεζικά προϊόντα και οι υπηρεσίες που παρέχουν οι τράπεζες προς το κοινό (καταθέσεις, αναλήψεις, πληρωμές κ.λπ.). Στο δεύτερο μέρος γίνεται λόγος για τους τραπεζικούς κινδύνους που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα τραπεζικό ίδρυμα. Σε αυτούς συγκαταλέγεται ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς και άλλοι, ενώ γίνεται αναφορά και για τον τρόπο με τον οποίο μπορούν οι τράπεζες να τους αντιμετωπίσουν.

Τέλος, το τρίτο κεφάλαιο πραγματεύεται το θέμα της διαχείρισης της ρευστότητας των τραπεζών, παρουσιάζοντας τους παράγοντες που επηρεάζουν καθημερινά τα χρηματικά τους διαθέσιμα, ενώ γίνεται λόγος και για τους κινδύνους που διατρέχει η διαχείριση της ρευστότητας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.....	1
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ.....	5
ΚΕΦΑΛΑΙΟ I	6
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ.....	6
Ενότητα 1.1 Βασικές έννοιες τραπεζικού περιβάλλοντος	6
1.1.1 Ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία	6
1.1.2 Η εξέλιξη των τραπεζικών συστημάτων.....	7
1.1.3 Τραπεζικός κίνδυνος και κρατικός παρεμβατισμός.....	7
Ενότητα 1.2 Γενικά χαρακτηριστικά των τραπεζικών ιδρυμάτων	9
1.2.1 Έννοια του τραπεζικού συστήματος	9
1.2.2 Σκοπός του τραπεζικού συστήματος.....	10
1.2.3 Διάρθρωση του τραπεζικού συστήματος	11
1.2.4 Ο οικονομικός ρόλος των τραπεζικών ιδρυμάτων.....	12
1.2.5 Κατηγορίες πελατείας των τραπεζών	13
Ενότητα 1.3 Διαχείριση Ενεργητικού και Παθητικού των τραπεζών.....	17
1.3.1 Διαχείριση Ενεργητικού και Παθητικού.....	17
1.3.2 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις.....	18
1.3.3 Η κατάσταση του Ισολογισμού τέλους χρήσης.....	20
Ενεργητικό.....	20
Παθητικό	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ II	23
ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ	23
ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ	23
Ενότητα 2.1 Τραπεζικά προϊόντα	23
2.1.1 Παραδοσιακά και μοντέρνα τραπεζικά προϊόντα	23
Παραδοσιακά προϊόντα	23
Μοντέρνα προϊόντα	24
2.1.2 Παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα	24
1. Καταθέσεις	24

Κατάθεση – επιτόκιο - τόκος.....	24
Κατάθεση ταμειυτηρίου.....	25
Κατάθεση όψεως.....	25
Τειρεσίας.....	26
Καταθέσεις προθεσμίας.....	26
2. Δάνεια.....	27
Μορφές δανείων.....	27
3. Λοιπά παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα.....	27
Προεξόφληση γραμματίων.....	27
Θυρίδες ασφαλείας.....	28
Εγγυητικές επιστολές.....	28
2.1.3 Σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα.....	28
1. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στη γρήγορη εξυπηρέτηση.....	29
Συστήματα ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων.....	29
Μηχανές ανάληψης.....	29
Αυτόματες ταμειολογικές μηχανές.....	30
Οι έξυπνες κάρτες.....	30
Internet Banking.....	30
Phone Banking.....	31
2. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών των συναλλασσομένων πελατών και στη λειτουργία του συστήματος.....	31
Private and Corporate Banking.....	31
Διατραπεζικό Σύστημα – ΔΙΑΣ.....	32
Πιστωτική κάρτα.....	32
3. Τραπεζικά προϊόντα που απευθύνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων.....	33
Χρηματοδοτική μίσθωση (Financial Leasing).....	33
Factoring – Forfaiting.....	34
Δικαιόχρηση (Franchising).....	34
Ενότητα 2.2 Τραπεζικοί κίνδυνοι.....	36
2.2.1 Διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων.....	36
2.2.2 Η τράπεζα ως διαχειριστής κινδύνων.....	36
2.2.3 Κίνδυνοι πιστωτικών ιδρυμάτων.....	38
Πιστωτικός κίνδυνος.....	38
Κίνδυνος αγοράς.....	40

Κίνδυνος ρευστότητας	42
Λειτουργικός κίνδυνος	43
Κίνδυνος κεφαλαίων	43
Επιτοκιακός κίνδυνος	44
Κίνδυνος συμμόρφωσης	45
Συναλλαγματικός κίνδυνος	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ III	47
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ	47
3.1 Διαχείριση της τραπεζικής ρευστότητας.....	47
3.2 Εσωτερικές και εξωτερικές πηγές ρευστότητας	49
3.3 Κίνδυνοι της διαχείρισης ρευστότητας.....	50
3.4 Αντίστροφη σχέση μεταξύ ρευστότητας και κερδοφορίας	51
3.5 Λειτουργίες της τραπεζικής ρευστότητας.....	52
3.6 Διατραπεζικό σύστημα ανταποκριτών τραπεζών.....	53
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	55
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	58

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τραπεζικά ιδρύματα αποτελούν την καρδιά του χρηματοδοτικού συστήματος μιας χώρας. Δέχονται καταθέσεις από διάφορες μονάδες και διαθέτουν κεφάλαια μέσω του δανεισμού και των επενδυτικών δραστηριοτήτων στους ιδιώτες, τις επιχειρήσεις και τις κυβερνήσεις. Με τις λειτουργίες αυτές διευκολύνουν τη ροή των αγαθών και υπηρεσιών από τους παραγωγούς προς τους καταναλωτές, καθώς και τις χρηματοδοτικές δραστηριότητες της κυβέρνησης. Με τον τρόπο αυτό συμβάλλουν στην αναπτυξιακή διαδικασία μιας χώρας, ενώ αποτελούν και μέσα εφαρμογής της νομισματικής πολιτικής.

Το τραπεζικό σύστημα, συνεπώς, είναι κρίσιμο για την λειτουργία της οικονομίας μιας χώρας. Με το να παρέχουν χρηματοδοτικές υπηρεσίες στην οικονομία, το Ενεργητικό τους είναι σχεδόν χρηματικής μορφής, ενώ περιέχει και μετοχικό κεφάλαιο. Εκδίδουν συμβατικές υποχρεώσεις για να αποκτήσουν τα κεφάλαια που θα τους εξασφαλίσουν τα πιο πάνω χρηματικά διαθέσιμα. Η καθαρή αποθεματική κατάσταση ενός πιστωτικού ιδρύματος, που απορρέει από την πώληση τίτλων ή από τη συσσώρευση διακρατούμενων κερδών, αντιπροσωπεύουν μια σχετικά μικρή πηγή κεφαλαίων.¹

Ωστόσο, η αποτελεσματική λειτουργία των τραπεζικών ιδρυμάτων, σε αρμονία με τους γενικούς οικονομικούς στόχους, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τη σωστή και ικανοποιητική διαχείρισή τους. Όπως ισχύει για οποιονδήποτε άλλο οργανισμό ή επιχείρηση, τα τραπεζικά ιδρύματα οφείλουν να έχουν αποτελεσματική διαχείριση, ώστε να αποφεύγονται σοβαροί κίνδυνοι για την οικονομία, και να ικανοποιούν στους στόχους που θέτουν, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα ισχυρό, αναπτυσσόμενο, εξελισσόμενο στις ανάγκες τραπεζικό σύστημα, ικανό να ικανοποιήσει τις απαιτήσεις της κοινωνίας.

---

¹ Κοσμίδου Κυριακή, (2006), «Μια χρηματοοικονομική ανάλυση των τραπεζικών ιδρυμάτων σήμερα», *Επιστημονικό Marketing Management*, http://www.epistimonikomarketing.gr/article_show.php?artivle_id=1353

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΕΡΩΤΗΜΑ

Στόχος της συγκεκριμένης μελέτης είναι η αναλυτική παρουσίαση του τρόπου με τον οποίο λειτουργούν τα τραπεζικά ιδρύματα και πως αυτά διαχειρίζονται τα διάφορα ζητήματα που τους απασχολούν. Σήμερα, οι τράπεζες προσφέρουν πλήθος τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών, όπως τη δυνατότητα κατάθεσης ή ανάληψης χρηματικών ποσών από το κατάστημα, ή ακόμη και συναλλαγές μέσω αυτόματων μηχανημάτων ATMs με κάρτες.

Γίνεται, λοιπόν, φανερό ότι υπάρχει ένας υπέρμετρος ανταγωνισμός στο τραπεζικό σύστημα, εξαιτίας του βασικού σκοπού των τραπεζών, ο οποίος είναι η μεγιστοποίηση των κερδών τους με όσο το δυνατόν λιγότερο κόστος. Σε αυτό το σημείο, αξίζει να σημειωθεί ότι οι τράπεζες, συχνά, αντιμετωπίζουν ορισμένους κινδύνους, όπως ο πιστωτικός κίνδυνος, ο κίνδυνος αγοράς, ο συναλλαγματικός και άλλοι. Κίνδυνοι, για τους οποίους, αν δεν γίνει η κατάλληλη διαχείριση εκ μέρους της τράπεζας, υπάρχει και η πιθανότητα πτώχευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ

Ενότητα 1.1 Βασικές έννοιες τραπεζικού περιβάλλοντος

1.1.1 Ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία

Σε μια κοινωνία ή σε μια οικονομία, ότι παράγεται από την συνολική δραστηριότητα, θα καταναλωθεί ή δε θα καταναλωθεί. Με τον όρο «κατανάλωση» εννοείται η ανάλωση των παραγόμενων αγαθών ή εισοδημάτων σε «εφήμερα» αγαθά ή υπηρεσίες. Το μέρος του εισοδήματος που δεν καταναλώνεται παραμένει για μελλοντική κατανάλωση, δηλαδή, για κάλυψη μελλοντικών αναγκών. Άρα, μια κοινωνία μπορεί να επιλέγει μηχανισμούς, οι οποίοι θα εξασφαλίζουν κάθε φορά την παρούσα ή την επιθυμητή μέλλουσα κατανάλωσή της, δηλαδή, θα κατανέμουν το συνολικό εισόδημα μεταξύ κατανάλωσης και αποταμίευσης.

Η αποταμίευση δεν έχει πάντα την έννοια της χρονικής μετατόπισης της κατανάλωσης. Οι συσσωρευμένες αξίες που δεν καταναλώνονται αλλά αποταμιεύονται, είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή αγαθών που θα βελτιώσουν το επίπεδο ζωής, τις μεθόδους και τα μέσα παραγωγής (επενδύσεις). Είναι γενικώς επιθυμητό να διοχετεύεται στην επένδυση όλη η αποταμίευση, κι αυτό υποδηλώνει μια άριστη αξιοποίηση των πόρων της οικονομίας.

Από την άλλη πλευρά, σε κάποια φάση της εξέλιξης του οικονομικού συστήματος, εμφανίστηκε το χρήμα ως αγαθό, μέσο ανταλλαγής και αποταμίευσης των αξιών, και αργότερα, ως αντιπροσωπευτικό και γενικά αποδεκτό μέσο συναλλαγής, αποτίμησης και αποταμίευσης με τις γνωστές ιδιότητές του. Εξελίχθηκε περνώντας διάφορα στάδια και έφτασε στη σημερινή μορφή του.

Ωστόσο, τα στοιχεία που «γέννησαν» την ανάγκη για τη δημιουργία των τραπεζών είναι (Τομάρας, 2003, σελ.13):

Πρώτον, η ανάγκη για ένα οργανισμό, ο οποίος θα έπρεπε να απολαμβάνει την εμπιστοσύνη όλων των μελών της κοινωνίας και, συγχρόνως, το κράτος να εγγυάται για τη σωστή εκπλήρωση του σκοπού του. Ο οργανισμός αυτός θα έπρεπε να μπορεί να αναλαμβάνει τη διοχέτευση των αποταμιεύσεων στις επενδύσεις, να

είναι δηλαδή, ο έμπιστος μεσολαβητής μεταξύ αποταμιευτή και επενδυτή. Τον ρόλο αυτό ανέλαβαν οι εμπορικές τράπεζες.

Δεύτερον, υπήρχε ανάγκη για έναν φορέα, ο οποίος θα έπρεπε να εκδίδει και να ελέγχει το χρήμα. Έπρεπε, δηλαδή, να ληφθούν αποφάσεις σχετικά με το τι ακριβώς ορίζεται ως «χρήμα», τις διάφορες μορφές του, την ποσότητα και την ταχύτητα κυκλοφορίας του. Την ευθύνη αυτή έχουν αναλάβει οι κεντρικές εκδοτικές τράπεζες.

1.1.2 Η εξέλιξη των τραπεζικών συστημάτων

Το τραπεζικό σύστημα στα διάφορα κράτη του κόσμου και σε διάφορες εποχές, πέρασε από πολλά στάδια ανάπτυξης και εξέλιξης. Σημασία έχει, ότι όλες οι διαφορετικές εξελικτικές πορείες είχαν πάντα ως γνώμονα την εξασφάλιση κάποιου μέσου συναλλαγής, του χρήματος, με την εγγύηση του κράτους και κάποιου μεσάζοντα, για τη διοχέτευση των αποταμιεύσεων στις επενδύσεις.

Εδώ ανακύπτει ο προβληματισμός σχετικά με την κατανομή της συνολικής επένδυσης στους επιμέρους τομείς και κλάδους της οικονομίας. Η κατανομή αυτή πραγματοποιείται από τις τράπεζες, οι οποίες ρυθμίζουν σε μεγάλο βαθμό το πόσα δάνεια θα δοθούν και που. Η συνολική δραστηριότητα των τραπεζών προς αυτή την κατεύθυνση μπορεί να επηρεάσει την πορεία μιας οικονομίας και να επιταχύνει ή να επιβραδύνει τον ρυθμό ανάπτυξής της. Οι τράπεζες δεν επηρεάζουν και κατευθύνουν την οικονομική δραστηριότητα και ανάπτυξη μόνο με τις δανειοδοτήσεις, αλλά και με τις απευθείας επενδυτικές πρωτοβουλίες που αναλαμβάνουν ή με τη συμμετοχή τους στο κεφάλαιο διαφόρων επιχειρήσεων (Τομάρας, 2003, σελ.14).

Εξαιτίας της φύσης των εργασιών των τραπεζών και του τραπεζικού συστήματος, το κράτος δεν θα ήταν δυνατόν να μείνει αδιάφορο. Έτσι, παντού σε όλα τα κράτη και σε όλα τα οικονομικά συστήματα, το τραπεζικό σύστημα ελέγχεται από το κράτος. Το εκδοτικό δικαίωμα παρακρατείται από το κράτος, αλλά, εκ των πραγμάτων, αναγνωρίζεται στις τράπεζες ο ρόλος, του να επηρεάσουν την συνολική ποσότητα του χρήματος και την ταχύτητα κυκλοφορίας του με τις διάφορες υποκατάστατες μορφές χρήματος (επιταγές, πιστωτικές κάρτες, κ.λπ.).

1.1.3 Τραπεζικός κίνδυνος και κρατικός παρεμβατισμός

Οι τράπεζες έχουν συμφέρον να δανείζουν επιχειρήσεις, από τις οποίες θα αναμένουν όσο το δυνατόν υψηλότερο όφελος (τόκους), άσχετα με τον κίνδυνο που

αναλαμβάνουν και την αύξηση της ποσότητας του χρήματος που δημιουργεί η δανειοδότηση εκ μέρους τους. Επίσης, οι εμπορικές τράπεζες μπορεί να κατευθύνουν τη ροή των δανειοδοτήσεων σε τομείς και κλάδους υψηλού κινδύνου, με μεγάλες αναμενόμενες αποδόσεις, χωρίς όμως στρατηγική σημασία για την οικονομία, και με χαμηλή παραγωγικότητα (Τομάρας, 2003, σελ.17).

Από την άλλη πλευρά όμως, οι οικονομικές αρχές έχουν καθήκον να προφυλάξουν τις καταθέσεις των πολιτών και να κατευθύνουν τα τραπεζικά κεφάλαια σε επενδύσεις αναπτυξιακής ή στρατηγικής σημασίας για την εθνική οικονομία, και να οδηγούν τις τράπεζες σε αυτές τις κατευθύνσεις, προσφέροντας ειδικά κίνητρα και εκπτώσεις για τέτοιου είδους χρηματοδοτήσεις.

Ωστόσο, υπάρχει μια διαφορά μεταξύ των εμπορικών τραπεζών και των λεγόμενων τραπεζών επενδύσεων και των ειδικών πιστωτικών ιδρυμάτων. Οι τράπεζες επενδύσεων έχουν ως σκοπό τη χρηματοδότηση αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, ενώ τα ειδικά πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν τα κεφάλαιά τους σε συγκεκριμένους σκοπούς. Οι εμπορικές τράπεζες έχουν μια μεγαλύτερη ελευθερία να δανειοδοτούν διάφορες επιχειρηματικές δραστηριότητες, έστω και αν αυτές δεν έχουν αναπτυξιακό χαρακτήρα, αρκεί να είναι, όμως, οικονομικά βιώσιμες. Τα τελευταία χρόνια, τα όρια δράσης των τραπεζών έχουν διευρυνθεί. Το θέμα των πελατών-καταθετών για τις εμπορικές τράπεζες παραμένει ανοικτό, και αυτές καλούνται να ανταγωνιστούν μεταξύ τους, ώστε η κάθε μία να αυξήσει το μερίδιό της στην αγορά.

Ενότητα 1.2 Γενικά χαρακτηριστικά των τραπεζικών ιδρυμάτων

1.2.1 Έννοια του τραπεζικού συστήματος

Το τραπεζικό σύστημα αποτελεί την καρδιά του χρηματοπιστωτικού συστήματος μιας χώρας. Σε αυτό εντάσσονται οργανισμοί που κατέχουν τον ρόλο του διαμεσολαβητή ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους, εξασφαλίζοντας τον μετασχηματισμό της ρευστότητας. Το τραπεζικό σύστημα συμβάλλει στην ανάπτυξη της εθνικής οικονομίας με την τόνωση της εγχώριας ζήτησης, την χρηματοδότηση δυναμικών κλάδων της οικονομίας και καινοτόμων επενδυτικών πρωτοβουλιών. Η αποτελεσματικότητα της συμβολής τους εξαρτάται από την ύπαρξη αξιόπιστου θεσμικού πλαισίου, το οποίο ρυθμίζει την λειτουργία της κοινωνίας σε οικονομικό επίπεδο και στηρίζει τις αναπτυξιακές διαδικασίες.²

Οι τράπεζες, που ονομάζονται και «πιστωτικά ιδρύματα» δέχονται καταθέσεις χρηματικών ποσών και ταυτόχρονα χορηγούν χρηματικά ποσά με τη μορφή δανείων. Οι καταθέσεις στις τράπεζες προέρχονται από ιδιώτες, ιδιωτικές επιχειρήσεις, δημόσιους οργανισμούς κ.λπ., και διακρίνονται σε καταθέσεις όψεως, καταθέσεις ταμειωτηρίου και προθεσμιακές καταθέσεις.

Για να καλύψουν οι τράπεζες το κόστος λειτουργίας τους (μισθούς υπαλλήλων, ενοίκια, ηλεκτρικό ρεύμα, τόκους καταθέσεων κ.λπ.) και να έχουν κέρδος, χορηγούν δάνεια με μεγαλύτερο επιτόκιο από αυτό των καταθέσεων. Η χορήγηση δανείων γίνεται σε ιδιώτες, σε επιχειρήσεις και στο κράτος. Όπως, κάθε επιχείρηση, έτσι και μια τράπεζα έχει ως αντικειμενικό στόχο τη μεγιστοποίηση του κέρδους. Όσο αυξάνονται τα δάνεια που χορηγεί, τόσο αυξάνονται οι τόκοι που εισπράττει και, επομένως, και τα κέρδη της. Συνεπώς, μεγιστοποίηση του κέρδους θα σήμαινε, ουσιαστικά, μεγιστοποίηση των χρηματικών ποσών που χορηγεί η τράπεζα.

Υπάρχουν, ωστόσο, δύο σοβαροί περιορισμοί στις δανειοδοτήσεις. Ο ένας προέρχεται από την πολιτική και τους κανονισμούς που επιβάλλει η Κεντρική Τράπεζα, όπως ο καθορισμός του ποσοστού των ρευστών διαθεσίμων. Τα ρευστά διαθέσιμα είναι ένα απόθεμα χρημάτων που οφείλει να κρατάει η εμπορική τράπεζα στο ταμείο της. Ο άλλος περιορισμός προέρχεται από τις ίδιες τις εμπορικές τράπεζες, που επιδιώκουν να εξασφαλίσουν την επιστροφή των χρηματικών κεφαλαίων που δανείζουν μαζί με του τόκους. Γι' αυτό τον λόγο, όταν μια τράπεζα χορηγεί κάποιο

---

² Βικιπαίδεια, «Χρηματοπιστωτικό σύστημα: Τραπεζικό σύστημα», <http://www.el.wikipedia.org/wiki>

δάνειο, φροντίζει να ερευνά την οικονομική κατάσταση του δανειοδοτούμενου και τη δυνατότητα της αποδοτικής χρησιμοποίησης του δανείου, επιδιώκει δηλαδή, την εξασφάλιση των κεφαλαίων της.³

Οι δύο παραπάνω επιδιώξεις είναι σε κάποιο βαθμό αντίθετες. Όσο μεγαλύτερος είναι ο όγκος των δανείων που δίνει μια τράπεζα, τόσο πιο πολλά είναι τα έσοδά της και, συνεπώς, τα κέρδη της, αλλά τόσο πιο μεγάλος είναι και ο κίνδυνος απώλειας χρηματικών κεφαλαίων. Τελικά, η πολιτική των δανειοδοτήσεων είναι τέτοια, ώστε να επιτυγχάνονται υψηλά κέρδη, χωρίς υπερβολικούς κινδύνους.

1.2.2 Σκοπός του τραπεζικού συστήματος

Κεντρικός σκοπός του χρηματοπιστωτικού συστήματος είναι η χρηματοδότηση της οικονομίας, με άλλα λόγια η μεταφορά κεφαλαίων από τις πλεονασματικές οικονομικές μονάδες (αποταμιευτές) στις ελλειμματικές οικονομικές μονάδες (επενδυτές/ καταναλωτές).

Η όλη διαδικασία εμφανίζεται σύνθετη, καθώς οι αποταμιευτές δανείζουν τα χρήματά τους σε οργανισμούς που λειτουργούν ως χρηματοπιστωτικοί μεσολαβητές, οι οποίοι με τη σειρά τους δανείζουν τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. η μεταφορά κεφαλαιακών πόρων πραγματοποιείται, συνήθως, με το δανεισμό και την αποδοχή εκ μέρους της τελευταίας μίας γραπτής υπόσχεσης για την πληρωμή, σε μια μελλοντική ημερομηνία, αυτών των χρημάτων (μαζί με τον τόκο) στον κομιστή της απαίτησης (Θωμαδάκης – Ξανθάκης, 1990).

Για την μονάδα που δανείζεται, η απαίτηση αποτελεί υποχρέωση, ενώ για την μονάδα που δανείζει αποτελεί στοιχείου του ενεργητικού της.

Ο σημαντικότερος προμηθευτής κεφαλαίων στην κεφαλαιαγορά, είναι τα νοικοκυριά. Οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί και ιδρύματα είναι πολύ μεγάλοι προμηθευτές, η καθαρή τους θέση όμως δεν είναι μεγάλη, συγκριτικά με τα νοικοκυριά, επειδή λειτουργούν ως διαμεσολαβητές. Δηλαδή, πρώτα δανείζονται κεφάλαια, τα οποία στη συνέχεια τα δανείζουν ή τα επενδύουν.⁴

---

³ Digitalschool, «Το τραπεζικό σύστημα»,

<http://www.digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php>

⁴ Γεωργόπουλος, Α. (2004), Παραδόσεις του μαθήματος «Χρηματοοικονομική & Λογιστική ανάλυση των τραπεζών», Πανεπιστήμιο Πατρών, <http://www.scribd.com/doc/92675858>

1.2.3 Διάρθρωση του τραπεζικού συστήματος

Το τραπεζικό σύστημα αποτελείται από τρεις βασικές συνιστώσες, την κεντρική τράπεζα, τις εμπορικές τράπεζες (επενδυτικές τράπεζες, τράπεζες γενικών συναλλαγών), και τους ειδικούς πιστωτικούς οργανισμούς (ταμειυτήρια).

Η κεντρική τράπεζα αποτελεί τον συντονιστή των εγχώριων τραπεζών όσον αφορά την γενική πολιτική τους και έχει την δυνατότητα να ελέγχει τις εμπορικές τράπεζες. Συγκεκριμένα, η κεντρική τράπεζα:⁵

- Οριοθετεί τα επιτόκια των τραπεζών μέσω του καθορισμού του επιτοκίου δανεισμού της, θέτοντας έτσι κατευθυντήριες γραμμές για τις υπόλοιπες τράπεζες.
- Ελέγχει και μεταβάλλει την προσφορά εγχώριου χρήματος, με την έκδοση και την ρευστοποίηση ομολόγων ή με την εκτύπωση χρήματος σε επιθυμητά επίπεδα, σε αντιστοιχία με την εξέλιξη μακροοικονομικών μεγεθών της οικονομίας, αυτό σημαίνει ότι η κεντρική τράπεζα είναι ένα από τα βασικά όργανα δημοσιονομικής πολιτικής.
- Διεξάγει έρευνες και μελέτες σχετικά με τον ιδιωτικό και επιχειρηματικό δανεισμό, με την στατιστική επεξεργασία των ευρημάτων και την διεξαγωγή πορισμάτων για την πορεία της οικονομίας του κράτους.
- Έχει την αρμοδιότητα του τραπεζίτη της κυβέρνησης, δηλαδή εγγυάται ότι η κυβέρνηση θα μπορεί να εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της όταν αντιμετωπίσει δημοσιονομικό έλλειμμα.

Από την άλλη, οι εμπορικές τράπεζες συμμετέχουν στο χρηματοπιστωτικό σύστημα, με σκοπό την ικανοποίηση των συναλλαγματικών αναγκών των καταναλωτών. Διαχειρίζονται με ορθολογικό τρόπο τα επίπεδα συναλλαγματικών διαθέσιμων κεφαλαίων, είτε επειδή επιδιώκουν τον άριστο, είτε επειδή τους το επέβαλλε η κεντρική τράπεζα. Αναλυτικότερα, οι εμπορικές τράπεζες:⁶

- Λειτουργούν ως μεσολαβητές μεταξύ των αποταμιευτών και των επενδυτών.
- Επηρεάζουν την προσφορά του χρήματος.
- Είναι υποχρεωμένες να κρατούν ένα ποσοστό των καταθέσεων σε ρευστά διαθέσιμα, το οποίο καθορίζεται από την κεντρική τράπεζα, και να δανείζουν το υπόλοιπό τους.

---

⁵ Βικιπαίδεια, «Χρηματοπιστωτικό σύστημα: Τραπεζικό σύστημα», <http://www.el.wikipedia.org/wiki>

⁶ Βικιπαίδεια, «Χρηματοπιστωτικό σύστημα: Τραπεζικό σύστημα», <http://www.el.wikipedia.org/wiki>

Τέλος, οι ειδικοί πιστωτικοί οργανισμοί ασχολούνται με τραπεζικές εργασίες σε εξειδικευμένους τομείς, όπως στεγαστική πίστη, αγροτική πίστη και μακροχρόνιες επενδύσεις παγίου κεφαλαίου. Στην Ελλάδα, ένας αξιόλογος αριθμός των συγκεκριμένων πιστωτικών οργανισμών καταβάλλει προσπάθειες να αποκτήσει όλο και περισσότερο τα χαρακτηριστικά των εμπορικών τραπεζών.

1.2.4 Ο οικονομικός ρόλος των τραπεζικών ιδρυμάτων

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι επιχειρήσεις που παρέχουν χρηματοδοτικές υπηρεσίες στην οικονομία, με κύριο χαρακτηριστικό τη χρηματοδοτική μορφή του Ενεργητικού τους, που τα διαχωρίζει από τις άλλες παραγωγικές μονάδες.

Ο ρόλος τους αναφέρεται στην κάλυψη των αναγκών των δανειστών και των δανειζόμενων στην οικονομία. Η παρουσία τους συμβάλλει στη συσσώρευση κεφαλαίου και στην ανάπτυξη της οικονομίας σε μεγαλύτερο βαθμό σε σχέση με την περίπτωση της οικονομίας, όπου χρησιμοποιείται το χρήμα για τις συναλλαγές, αλλά απουσιάζουν τα χρηματοδοτικά ιδρύματα.

Αυτό επιτυγχάνεται, αφού η διαμεσολάβησή τους στη διαδικασία αποταμίευσης-επένδυσης διευκολύνει τον διαχωρισμό των αποταμιευτικών από τις επενδυτικές αποφάσεις, τον διαχωρισμό της ιδιοκτησίας από τη διαχείριση, ενώ ενθαρρύνει την αποταμίευση και την επένδυση, με αποτέλεσμα οι ρυθμοί αύξησης στις τελευταίες να είναι μεγαλύτεροι από αυτούς, στην περίπτωση απουσίας των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003).

Το ίδρυμα θα πρέπει να προσδιορίσει ορισμένους στόχους, ο σημαντικότερος από τους οποίους αναφέρεται στη διάρθρωση εκείνη του Ενεργητικού και Παθητικού που θα παρέχει τις επιθυμητές και απαραίτητες υπηρεσίες.

Η παραπάνω καθώς και άλλες αποφάσεις πάνω στη διαχείριση του ιδρύματος βασίζονται στην υπόθεση ότι, ο πρωταρχικός στόχος του ιδρύματος αναφέρεται στη μεγιστοποίηση της αποδοτικότητάς του και στη βελτίωση της λειτουργικής αποτελεσματικότητάς του, η οποία συνδέεται άμεσα με τη βέλτιστη διαχείριση στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού. Ωστόσο, το Ενεργητικό και το Παθητικό των χρηματοδοτικών ιδρυμάτων αποτελείται από διάφορα στοιχεία.

Επιπλέον, υπάρχουν διάφορα είδη χρηματοδοτικών οργάνων και πολλοί τρόποι ταξινόμησής τους. Ακόμη, υπάρχουν συγκεκριμένοι τρόποι εκτίμησης της απόδοσης

για καθένα από αυτά, οι οποίοι όμως περιέχουν διάφορες αδυναμίες (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003).

Ανάλογα με τη μορφή που λαμβάνει το Ενεργητικό και το Παθητικό του τραπεζικού ιδρύματος, δημιουργούνται διάφορες εναλλακτικές περιπτώσεις από τις οποίες θα πρέπει να αποφασίσει και να επιλέξει το ίδρυμα, με βάση την μεγιστοποίηση του πλούτου των μετόχων του. Η πρακτική της λήψης αποφάσεων απαιτεί να δίνεται έμφαση σε ορισμένες επιλεγμένες μεταβλητές για τις καθημερινές ενέργειες της τραπεζικής διαχείρισης. Κυρίως, αναφέρονται στη διαχείριση της διαφοράς ανάμεσα στην απόδοση του Ενεργητικού και το κόστος του Παθητικού, στον έλεγχο των εξόδων, στη διαχείριση της ρευστότητας και στη διαχείριση του κεφαλαίου.

1.2.5 Κατηγορίες πελατείας των τραπεζών

Οι τράπεζες έχουν τρεις μεγάλες κατηγορίες πελατών, τα ιδιωτικά νοικοκυριά, τις επιχειρήσεις και το κράτος. Παρακάτω, ακολουθεί μι σύντομη ανάλυση των κατηγοριών αυτών.⁷

1. *Ιδιωτικά νοικοκυριά.* Τα ιδιωτικά νοικοκυριά, ως σύνολο, εμφανίζουν μια στέρεη οικονομική κατάσταση, καθώς το άθροισμα των αποταμιεύσεών τους ξεπερνά το αντίστοιχο των υποχρεώσεών τους. Στην ουσία, τα ιδιωτικά νοικοκυριά είναι πρωταρχικά εκείνοι οι φορείς, οι οποίοι εμμέσως προμηθεύουν το οικονομικό κύκλωμα με χρηματικά μέσα για την υλοποίηση των επενδύσεων.

Οι καταθέσεις των νοικοκυριών αποτελούν για τα πιστωτικά ιδρύματα μια πολύ ευνοϊκή, από άποψη κόστους, πηγή χρηματοδότησης. Ταυτόχρονα, τα ιδιωτικά νοικοκυριά βρίσκονται στις πρώτες θέσεις του πελατολογίου των τραπεζών, τόσο για δάνεια όσο και για άλλες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες.

Η ορθολογική πολιτική προώθησης των πωλήσεων προϋποθέτει, εκ μέρους των ιδρυμάτων, βελτιστοποίηση της «φροντίδας» των ιδιωτών πελατών τους, και αυτή με τη σειρά της διαφοροποίηση και κατ' επέκταση τμηματοποίηση της αντίστοιχης αγοράς χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Τα κριτήρια τμηματοποίησης είναι, πρώτον το μέγεθος του εισοδήματος, και δεύτερον η ηλικία και ο τρόπος ζωής. Για παράδειγμα, οι νέοι έχουν άλλες χρηματοοικονομικές ανάγκες απ' ότι οι

---

⁷ Γεωργόπουλος, Α. (2004), Παραδόσεις του μαθήματος «Χρηματοοικονομική & Λογιστική ανάλυση των τραπεζών», Πανεπιστήμιο Πατρών, <http://www.scribd.com/doc/92675858>

συνταξιούχοι. Επίσης, ένας δυναμικός ή μοντέρνος -αναφορικά με τον τρόπο ζωής του- πολίτης, έχει διαφορετικές απαιτήσεις απέναντι σε μια τράπεζα απ' ότι ένας συντηρητικός άνθρωπος.

Αναφορικά με τη συμπεριφορά των ιδιωτικών νοικοκυριών στον τομέα της αποταμίευσης, παρατηρείται η τάση αποστροφής από τις κλασσικές καταθέσεις και η προτίμηση επένδυσης των χρημάτων σε διάφορα χρεόγραφα, τα οποία εμφανίζουν εν γένει υψηλότερες αποδόσεις και μεγαλύτερο κίνδυνο. Στην περίπτωση αυτή υπονομεύεται μια σχετικά φθηνή πηγή χρηματοδότησης των τραπεζών, που είναι οι καταθέσεις και αυξάνονται συνεχώς οι απαιτήσεις για την παροχή υψηλής ποιότητας συμβουλευτικών υπηρεσιών από τις τράπεζες προς τους πελάτες. Η κάθε τράπεζα δεν μπορεί να εθελοτυφλεί μπροστά σε αυτές τις εξελίξεις, διότι έτσι κινδυνεύει να «χάσει» πελάτες υψηλής εισοδηματικής στάθμης (με υψηλό διαθέσιμο εισόδημα ανά μέλος της οικογένειας).

Τέλος, δεδομένου ότι ο ανταγωνισμός είναι ισχυρός και τα περιθώρια κέρδους συμπιέζονται αισθητά, μια καλή δυνατότητα για τις τράπεζες φαίνεται η επιλογή και διείσδυση σε ορισμένα τμήματα της ιδιωτικής πελατείας και η προσφορά σε αυτά μιας ευρείας γκάμας σύγχρονων χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Τομείς με ικανοποιητικά περιθώρια ανάπτυξης του cross-selling θεωρούνται σήμερα, μεταξύ άλλων, οι ασφάλειες προσώπων και αντικειμένων, τα ακίνητα (μεσολάβηση, χρηματοδότηση, ασφάλιση) και οι πράξεις χρεογράφων.

Συνοπτικά, η πολιτική τμηματοποίησης οδηγεί κατ' αρχήν σε δύο είδη τραπεζικής στο χώρο των ιδιωτικών νοικοκυριών:

- Από την μία πλευρά, υπάρχει η «μαζική» ή «λιανική τραπεζική» (retail banking), η οποία με τυποποιημένες υπηρεσίες απευθύνεται κυρίως σε μισθωτούς και συνταξιούχους με σχετικά χαμηλά εισοδήματα. Εδώ, στην πρώτη θέση βρίσκονται οι διάφορες πληρωμές και οι καταθέσεις του εισοδηματικού «περισσεύματος».
- Από την άλλη πλευρά, συναντάται η «τραπεζική ιδιωτών» (private banking), η οποία προσφέρει υψηλής ποιότητας υπηρεσίες διαχείρισης περιουσίας σε υψηλόμισθους και εισοδηματίες (επιχειρηματίες, διευθύνοντα στελέχη επιχειρήσεων, στελέχη του δημόσιου τομέα), δίνοντας μεγάλη έμφαση στην εξατομίκευση των αναγκών τους.

2. *Επιχειρήσεις.* Οι επιχειρήσεις, με τη σειρά τους, είναι ένας μεγάλος πελάτης των τραπεζών. Τα πιστωτικά ιδρύματα προσφέρουν στις επιχειρήσεις χρηματοδότηση και άλλους είδους υπηρεσίες, όπως υπηρεσίες αναδοχής, επενδυτικές συμβουλές κ.λπ.

Στο πλαίσιο της πιστωτικής πολιτικής τμηματοποίησης των πελατών, διακρίνονται σε δύο μεγάλες ομάδες επιχειρήσεις-πελάτες για τα πιστωτικά ιδρύματα:⁸

- **Μεγάλες επιχειρήσεις:** Οι επιχειρήσεις αυτές είναι πελάτες με μεγάλη διαπραγματευτική ικανότητα και απορροφούν ένα πολύ μεγάλο ύψος δανείου ανά επιχείρηση. Σαφώς, κάνουν χρήση της κλασικής τραπεζικής χρηματοδότησης, αλλά χρησιμοποιούν επίσης και άλλες πηγές κεφαλαίων, όπως η έκδοση ομολόγων και νέων μετοχών, στο πλαίσιο των οποίων συνεργάζονται και με τα πιστωτικά ιδρύματα (επενδυτική τραπεζική). Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται η τάση των μεγάλων επιχειρήσεων, να στρέφονται περισσότερο στη χρηματοδότηση μέσω της τιτλοποίησης του χρέους τους, γεγονός το οποίο συμβάλλει στη σχετική υποχώρηση του παραδοσιακού τραπεζικού δανεισμού. Ιδιαίτερα, οι μεγάλες διεθνικές επιχειρήσεις αξιοποιούν το σύνολο των πηγών χρηματοδότησης που υφίστανται παγκοσμίως, με συνέπεια να μην είναι εξαρτημένες από τα επιμέρους εθνικά τραπεζικά συστήματα.

- **Μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ):** Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι, αντιθέτως, σε μεγάλο βαθμό, πελάτες του κλασικού τραπεζικού δανεισμού. Από την άλλη πλευρά, αξίζει να αναφερθεί το γεγονός ότι στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις δημιουργείται, βαθμιαία και σε αυξανόμενο βαθμό, η ανάγκη για μοντέρνες χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, γίνεται λόγος για μικρομεσαίες επιχειρήσεις με έντονη εξαγωγική δραστηριότητα, οι οποίες εκτός από τον κλασικό δανεισμό χρειάζονται υποστήριξη σε ζητήματα διασυνοριακών πληρωμών, διασφάλισης έναντι των συναλλαγματικών κινδύνων και κατοχύρωσης των εισπράξεών τους. Επίσης, και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις είναι υποχρεωμένες, σε ένα περιβάλλον εντεινόμενου ανταγωνισμού, να στραφούν στις καινοτομίες και στην ανάπτυξη νέων προϊόντων. Στον εν λόγω πλαίσιο, χρειάζονται τόσο χρηματοδότηση με κεφάλαια υψηλού κινδύνου (venture capital), όσο και στήριξη με αποτελεσματικά συστήματα διαχείρισης κινδύνων. Ένας άλλος τομέας που οι

---

⁸ Γεωργόπουλος, Α. (2004), Παραδόσεις του μαθήματος «Χρηματοοικονομική & Λογιστική ανάλυση των τραπεζών», Πανεπιστήμιο Πατρών, <http://www.scribd.com/doc/92675858>

τράπεζες καλούνται να προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και ταυτόχρονα αντιμετωπίζουν ανταγωνισμό, είναι όταν οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις αποφασίσουν να αποκτήσουν πρόσβαση στην κεφαλαιαγορά μέσω της εισόδου τους στο χρηματιστήριο, φαινόμενο το οποίο σταδιακά αποκτά αυξανόμενη βαρύτητα. Τέλος, στο μέλλον αναμένεται να αυξηθεί προς τις τράπεζες η ζήτηση συμβουλευτικών υπηρεσιών εκ μέρους των μικρομεσαίων επιχειρήσεων. στην ποιότητα των υπηρεσιών αυτών συμβάλλουν θετικά η μακροχρόνια προσωπική επαφή και η άμεση πρόσβαση της επιχείρησης στον τραπεζικό σύμβουλο.

3. *Κράτος*. Ο δημόσιος τομέας αποτελεί έναν αξιόλογο πελάτη των πιστωτικών ιδρυμάτων, κυρίως μέσω της τιτλοποίησης του χρέους του. Στην πρώτη γραμμή βρίσκεται η χρηματοδότηση της Κεντρικής Διοίκησης (έντοκα γραμμάτια και ομόλογα του ελληνικού δημοσίου), αλλά και των μεγάλων δημόσιων οργανισμών. Αντίθετα, «επιτυχία του μέλλοντος» αποτελεί η δανειοδότηση των φορέων της τοπικής αυτοδιοίκησης.⁹

---

⁹ Γεωργόπουλος, Α. (2004), Παραδόσεις του μαθήματος «Χρηματοοικονομική & Λογιστική ανάλυση των τραπεζών», Πανεπιστήμιο Πατρών, <http://www.scribd.com/doc/92675858>

Ενότητα 1.3 Διαχείριση Ενεργητικού και Παθητικού των τραπεζών

1.3.1 Διαχείριση Ενεργητικού και Παθητικού

Η διαχείριση του Ενεργητικού και του Παθητικού αποτελεί ένα από τα κυριότερα θέματα που απασχολεί τον τραπεζικό κλάδο. Λόγω της αβεβαιότητας και του κινδύνου που υπάρχει, εξαιτίας της ενοποιημένης χρηματοοικονομικής αγοράς και των τεχνολογικών βελτιώσεων, οι επενδυτές συχνά προβληματίζονται με ποιον τρόπο να επενδύσουν τα περιουσιακά τους στοιχεία, ώστε να επιτύχουν ικανοποιητικές αποδόσεις υποκείμενες σε αβεβαιότητες, διάφορους περιορισμούς και υποχρεώσεις. Προβληματίζονται ακόμη, με ποιον τρόπο να αναπτύξουν μακροπρόθεσμες στρατηγικές που αντισταθμίζουν τις αβεβαιότητες και, τέλος, πώς να συνδυάσουν αποφάσεις επενδύσεων ενεργητικού και επιλογές παθητικού, με σκοπό να μεγιστοποιήσουν την περιουσία τους (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ. 17).

Συνεπώς, η διαχείριση ενεργητικού-παθητικού ή διαχείριση περιουσιακών στοιχείων είναι μια σημαντική διάσταση της διαχείρισης κινδύνου, στην οποία η έκθεση σε διάφορους κινδύνους ελαχιστοποιείται, διατηρώντας τον κατάλληλο συνδυασμό ενεργητικού και παθητικού, ώστε να ικανοποιηθούν οι στόχοι της επιχείρησης ή του χρηματοοικονομικού ιδρύματος.

Σήμερα, παρατηρείται σε μεγάλο βαθμό από τις τράπεζες, ο ανταγωνισμός μεταξύ τους για άντληση κεφαλαίων. Η διαχείριση των στοιχείων του παθητικού, ώστε να εξασφαλίζεται η φθηνότερη δυνατή χρηματοδότηση της τράπεζας, είναι πλέον κύριο συστατικό στοιχείο της στρατηγικής της. Ταυτόχρονα, ενισχύεται η σημασία των αποφάσεων, σχετικά με το ύψος της κεφαλαιακής επάρκειας. Η κεφαλαιακή επάρκεια της τράπεζας, τη βοηθά, ώστε να αποφύγει τον κίνδυνο της πτώχευσης, την κατάσταση στην οποία η τράπεζα δεν μπορεί να ικανοποιήσει τις υποχρεώσεις της πληρώνοντας τους καταθέτες και του υπόλοιπους δανειστές της. Επιπλέον, η κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών επηρεάζεται από τις μεταβολές στις τιμές των μετοχών, ανάλογα με το ύψος του μετοχικού χαρτοφυλακίου. Ωστόσο, ο υψηλός δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας σημαίνει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης εργασιών και βελτίωση της κερδοφορίας, γεγονός που απομακρύνει το ενδεχόμενο συστηματικής κρίσης.

Σε μια σύγχρονη τράπεζα, η διαχείριση των στοιχείων του ενεργητικού δεν μπορεί να είναι ξεχωριστή από την διαχείριση των στοιχείων του παθητικού. Η ταυτόχρονη διαχείριση ενεργητικού και παθητικού, ώστε να μεγιστοποιούνται τα κέρδη και να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος, απαιτεί την ανάλυση διαφόρων προβληματισμών (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ. 18,19).

Πρώτο ζήτημα είναι αυτό του στρατηγικού σχεδιασμού και της επέκτασης. Δηλαδή, η εκτίμηση του συνολικού μεγέθους καταθέσεων που επιθυμεί η τράπεζα να προσελκύει, και του συνολικού αριθμού δανείων που επιθυμεί να χορηγήσει.

Δεύτερο ζήτημα είναι αυτό του προσδιορισμού της άριστης χρονικής διάρθρωσης των στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού, ώστε να μεγιστοποιούνται τα κέρδη και να εξασφαλίζεται η βιωσιμότητα της τράπεζας.

Τρίτο, είναι το ζήτημα της διαχείρισης των κινδύνων στοιχείων του ενεργητικού και του παθητικού.

Τέταρτο και τελευταίο είναι το ζήτημα της διαμόρφωσης ενός ολόκληρου τιμολογίου, που αναφέρεται σε όλο το φάσμα των τραπεζικών εργασιών. Αναφέρεται κυρίως, στον προσδιορισμό των επιτοκίων για το σύνολο των δανειακών και καταθετικών προϊόντων της τράπεζας, καθώς και των διαφόρων προμηθειών με τις οποίες τιμολογεί συγκεκριμένες διαμεσολαβητικές εργασίες.

Στην πραγματικότητα, όμως, οι τραπεζικές αγορές έχουν, συνήθως, βασικά χαρακτηριστικά του μονοπωλιακού ανταγωνισμού. Συνεπώς, το ζήτημα του σχεδιασμού ενός συστήματος διακριτικής τιμολόγησης και διαφοροποίησης προϊόντας είναι καίριας σημασίας.

1.3.2 Χρηματοοικονομικές καταστάσεις

Οι καταστάσεις, που σύμφωνα με το νόμο πρέπει να δημοσιεύονται είναι ο Ισολογισμός, συνοδευόμενος με την ανάλυση του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης (κερδών – ζημιών) και τον τρόπο διάθεσης των καθαρών κερδών, καθώς και την κατάσταση ροής μετρητών.

Ισολογισμός είναι η συνοπτική κατάσταση των περιουσιακών στοιχείων του χρηματοοικονομικού ιδρύματος και των πηγών χρηματοδότησης των στοιχείων αυτών. Αποτελέσματα χρήσης είναι μια συνοπτική κατάσταση των εσόδων, εξόδων και του καθαρού κέρδους του ιδρύματος. Η κατάσταση των αποτελεσμάτων χρήσης συνοδεύεται πάντοτε με την ανάλυση και τη διάθεση του καθαρού κέρδους. Πρέπει να σημειωθεί ότι, στο τέλος των χρηματοοικονομικών καταστάσεων, δηλαδή του

Ισολογισμού και του λογαριασμού των αποτελεσμάτων χρήσης, καθώς και στο προσάρτημα ακολουθούν οι σημειώσεις ή υποσημειώσεις. Σε αυτές εξηγούνται οι διάφορες μέθοδοι και αρχές που χρησιμοποιήθηκαν, όπως επίσης και διάφορα σημαντικά γεγονότα που πρέπει να ανακοινωθούν στους μετόχους (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ. 41-43).

Ο Ισολογισμός είναι η κατάσταση στην οποία παρουσιάζονται τα στοιχεία του Ενεργητικού, του Παθητικού και της Καθαρής Περιουσίας μιας επιχείρησης ή ενός χρηματοοικονομικού οργανισμού σε μια δεδομένη ημερομηνία. Οποιαδήποτε συναλλαγή γίνει μετά την ένταξη του ισολογισμού τον μεταβάλλει. Η περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης δεν παραμένει η ίδια, αλλά μεταβάλλεται ανάλογα με το μέγεθος της συναλλαγής που επιφέρει την μεταβολή στην περιουσία της επιχείρησης. Ο νέος ισολογισμός μετά την μεταβολή είναι διαφορετικός από τον προηγούμενο. Επειδή εμφανίζει την περιουσιακή κατάσταση της επιχείρησης σε μια δεδομένη χρονική στιγμή και δεν παρουσιάζει τίποτε περισσότερο, όσον αφορά την κερδοσκοπική ικανότητα της επιχείρησης, την αποδοτικότητα και την αποτελεσματικότητά της, για το λόγο αυτό αποτελεί μια στατική κατάσταση, παρουσιάζει δηλαδή την στατική εικόνα της επιχείρησης και όχι την δυναμική της μορφή. Για την καλύτερη κατανόηση της δυναμικής κατάστασης της επιχείρησης κρίνεται απαραίτητη η χρήση πολλών διαδοχικών ισολογισμών ή του λογαριασμού αποτελεσμάτων χρήσης, προκειμένου να γίνει η σύγκριση της κερδοσκοπικής ή μη δυναμικότητας της επιχείρησης.

Ωστόσο, ο ισολογισμός είναι κατά βάση μια ιστορική χρηματοοικονομική κατάσταση, διότι παρουσιάζει συγκεντρωτικά τα αποτελέσματα συναλλαγών του παρελθόντος. Σε αυτόν επισημαίνονται αποτελέσματα πολλών κερδοφόρων ή μη διαχειριστικών χρήσεων. Αντίθετα, η κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης παρουσιάζει τα αποτελέσματα μίας μόνος διαχειριστικής χρήσης, ενός οικονομικού χρόνου και δεν έχει καμία σχέση με το παρελθόν ή το μέλλον.

Αν κα θεωρείται ο ισολογισμός ως χρηματοοικονομική κατάσταση μικρότερης σπουδαιότητας από τον λογαριασμό Αποτελεσμάτων Χρήσης για τον σκοπό της λήψης επιχειρηματικών αποφάσεων, παρ' όλα αυτά είναι μια βασική κατάσταση και οι λεπτομέρειες που παρέχει βοηθούν και διευκολύνουν περισσότερο στην λήψη επιχειρηματικών αποφάσεων, ιδιαίτερα σήμερα που ο πληθωρισμός αποτελεί μόνιμο φαινόμενο της οικονομίας, αλλά και λόγω του πολυσύνθετου χαρακτήρα των περισσότερων αποφάσεων. Για μια ορθολογική απόφαση, θα πρέπει

να χρησιμοποιηθούν όλες οι πληροφορίες που είναι διαθέσιμες ή μπορεί να καταστούν διαθέσιμες, και επομένως, η χρησιμοποίηση συγχρόνως όλων των χρηματοοικονομικών καταστάσεων και η άντληση πληροφοριών από όλες μαζί τις καταστάσεις θα οδηγήσει στη λήψη της καλύτερης απόφασης (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ. 41-43).

Ενεργητικό ή στοιχεία ενεργητικού είναι τα περιουσιακά εκείνα στοιχεία, τα οποία έχουν κάποια αξία εκφρασμένη σε χρήμα και τα οποία χρησιμοποιούνται για την επίτευξη των αντικειμενικών σκοπών της επιχείρησης. Τα περιουσιακά αυτά στοιχεία αναγνωρίζονται και αποτιμώνται σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής και των Διεθνών Προτύπων Λογιστικής. Ένας περισσότερο δυναμικός ορισμός υποστηρίζει ότι, τα ενεργητικά στοιχεία είναι εκείνα τα οποία δίνουν την δυνατότητα παροχής στην επιχείρηση μελλοντικών οικονομικών ωφελειών ή υπηρεσιών και ότι η έννοια «Ενεργητικό» σημαίνει την μελλοντική ωφέλεια ή το κέρδος, καθώς και το δικαίωμα της επιχείρησης να καρπωθεί τις μελλοντικές αυτές προσόδους.

Τέλος, παθητικό ή στοιχεία παθητικού είναι οι βραχυχρόνιες και μακροχρόνιες οικονομικές υποχρεώσεις της επιχείρησης ή του χρηματοοικονομικού ιδρύματος, οι οποίες μπορεί να εξοφληθούν θυσιάζοντας διάφορα περιουσιακά στοιχεία ή παρέχοντας νέες υποχρεώσεις. Ομοίως με τα στοιχεία του ενεργητικού, τα στοιχεία του παθητικού αναγνωρίζονται και αποτιμώνται σύμφωνα με τις γενικά παραδεκτές αρχές της λογιστικής και των Διεθνών Προτύπων Λογιστικής. Οι υποχρεώσεις πρέπει να έχουν προκύψει από συναλλαγές του παρελθόντος και του παρόντος και να απαιτούν τακτοποίηση στο μέλλον (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ.41-43).

Παρακάτω, γίνεται αναφορά στους διάφορους λογαριασμούς του ισολογισμού τέλους χρήσης των τραπεζών, σύμφωνα με το κλαδικό λογιστικό σχέδιο, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα (IAS) και το λογιστικό σχέδιο των Κεντρικών Τραπεζών (ECB) της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

1.3.3 Η κατάσταση του Ισολογισμού τέλους χρήσης

Ενεργητικό

Το Ενεργητικό αποτελείται από τις ακόλουθες κατηγορίες (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ.43-45):

1. *Ταμείο και διαθέσιμα στην Κεντρική Τράπεζα.* Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει τα μετρητά στο ταμείο σε ευρώ και ξένα τραπεζογραμμάτια, τις υποχρεωτικές καταθέσεις της τράπεζας στην Κεντρική Τράπεζα, το υπόλοιπο του τρεχούμενου λογαριασμού σε ευρώ στην Κεντρική Τράπεζα και τα υπόλοιπα των λογαριασμών όψεως που έχει η τράπεζα στην Κεντρική Τράπεζα σε ξένα νομίσματα, την αξία των τοκομεριδίων που έχουν αποκοπεί και είναι για είσπραξη και τέλος, την αξία των μέσω γραφείου συμψηφισμού εισπρακτέων επιταγών.
2. *Κρατικά αξιόγραφα και άλλα αξιόγραφα που γίνονται δεκτά από την Κεντρική Τράπεζα για επαναχρηματοδότηση.* Σε αυτά περιλαμβάνονται τα έντοκα Γραμμάτια Ελληνικού Δημοσίου, με διάκριση σε εκείνα που προέρχονται από υποχρεωτικές τοποθετήσεις και σε εκείνα που προέρχονται από αντίστοιχες προαιρετικές τοποθετήσεις, καθώς και λοιπά αξιόγραφα που βρίσκονται στην κατοχή της τράπεζας και τα οποία, σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των νομισματικών αρχών, γίνονται δεκτά από την Κεντρική Τράπεζα για επαναχρηματοδότηση.
3. *Απαιτήσεις κατά πιστωτικών ιδρυμάτων.* Σε αυτήν την κατηγορία περιλαμβάνονται απαιτήσεις όψεως, λοιπές απαιτήσεις και τυχόν προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες.
4. *Απαιτήσεις κατά πελατών.* Εδώ περιλαμβάνονται χορηγήσεις, λοιπές απατήσεις και τυχόν προβλέψεις για επισφαλείς πελάτες.
5. *Χρεόγραφα.* Η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει ομολογίες και λοιπούς τίτλους έκδοσης Δημοσίου, ομολογίες και άλλους τίτλους σταθερής απόδοσης, καθώς και μετοχές και άλλους τίτλους μεταβλητής απόδοσης.
6. *Συμμετοχές.* Στην κατηγορία αυτή καταχωρούνται οι συμμετοχές της οικονομικής μονάδας σε συνδεδεμένες επιχειρήσεις, οι οποίες είναι εκείνες μεταξύ των οποίων υπάρχει σχέση μητρικής προς θυγατρική. Στην περίπτωση που υπάρχει η σχέση αυτή, η θυγατρική επιχείρηση είναι συνδεδεμένη με τη μητρική και η μητρική είναι συνδεδεμένη με τη θυγατρική. Επίσης, περιλαμβάνονται και οι συμμετοχές σε μη συνδεδεμένες επιχειρήσεις, δηλαδή εκείνες ανάμεσα στις οποίες δεν υπάρχει σχέση μητρικής προς θυγατρική.
7. *Άυλα πάγια στοιχεία.* Εδώ περιλαμβάνονται έξοδα ίδρυσης, φήμη και πελατεία, λοιπά άυλα πάγια στοιχεία και αποσβεσμένα άυλα πάγια στοιχεία.
8. *Ενσώματα πάγια στοιχεία.* Περιλαμβάνονται γήπεδα, οικόπεδα και εγκαταστάσεις κτιρίων, έπιπλα, ηλεκτρονικός και λοιπός εξοπλισμός, λοιπά ενσώματα πάγια στοιχεία και ακινητοποιήσεις υπό κατασκευή και προκαταβολές.

9. *Λοιπά στοιχεία Ενεργητικού.* Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται όλα τα στοιχεία του Ενεργητικού που έχουν περιληφθεί σε μία από τις προηγούμενες κατηγορίες.

10. *Προπληρωμένα έξοδα και έσοδα εισπρακτέα.* Η παρούσα κατηγορία περιλαμβάνει μεταβατικούς λογαριασμούς Ενεργητικού. Τα κονδύλια των κατηγοριών που απεικονίζονται είναι στους λογαριασμούς «έξοδα επόμενων χρήσεων» και «έσοδα δεδουλευμένα μη απαιτητά».

Παθητικό

Το Παθητικό περιλαμβάνει τις παρακάτω κατηγορίες (Ζοπουνίδης & Κοσμίδου, 2003, σελ.45,46):

1. *Υποχρεώσεις προς πιστωτικά ιδρύματα.* Περιλαμβάνονται καταθέσεις όψεως και προθεσμίας με προειδοποίηση.
2. *Υποχρεώσεις προς πελάτες.* Περιλαμβάνονται καταθέσεις, άλλες υποχρεώσεις, όψεως, προθεσμίας ή και με προειδοποίηση.
3. *Λοιπά στοιχεία Παθητικού.*
4. *Προεισπραγμένα έσοδα και πληρωτέα έξοδα.* Περιλαμβάνονται οι μεταβατικοί λογαριασμοί Παθητικού. Τα κονδύλια των κατηγοριών που απεικονίζονται, περιλαμβάνονται στους λογαριασμούς «έσοδα επόμενων χρήσεων», έξοδα χρήσης δεδουλευμένα» και «πληρωτέα στις επόμενες χρήσεις».
5. *Προβλέψεις για κινδύνους και βάρη.* Εδώ περιλαμβάνονται οι προβλέψεις της τράπεζας για κινδύνους και βάρη. Τα κονδύλια των κατηγοριών που απεικονίζονται, περιέχονται στους λογαριασμούς «προβλέψεις για συντάξεις προσωπικού και παρόμοιες υποχρεώσεις» και «προβλέψεις για φόρους».
6. *Υποχρεώσεις μειωμένης εξασφάλισης.* Περιλαμβάνονται τυχόν υποχρεώσεις της τράπεζας μειωμένης εξασφάλισης για τους πιστωτές.
7. *Ίδια κεφάλαια.* Στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται το μετοχικό κεφάλαιο, δηλαδή το κεφάλαιο της τράπεζας με αναφορά του αριθμού των μετοχών στις οποίες διαιρείται, καθώς και της ονομαστικής αξίας κάθε μετοχής και διαχωρίζεται σε καταβλητέο και οφειλόμενο. Επίσης, σε αυτήν την κατηγορία καταχωρούνται η διαφορά από έκδοση μετοχών πάνω από το άρτιο, το τακτικό αποθεματικό της τράπεζας και τα λοιπά αποθεματικά, και οι διαφορές από αναπροσαρμογή της τράπεζας της αξίας των περιουσιακών στοιχείων της τράπεζας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ

ΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ

Ενότητα 2.1 Τραπεζικά προϊόντα

Ο όρος «τραπεζικό προϊόν» έχει καθιερωθεί και χρησιμοποιείται ευρέως, ενώ αναφέρεται σε ένα πακέτο τραπεζικών υπηρεσιών. Η χρησιμοποίηση του όρου υποδηλώνει την εφαρμογή της φιλοσοφίας του marketing στις τράπεζες. Σε πολλούς άλλους τομείς, έτσι και στο τραπεζικό marketing, η χρησιμοποίηση του όρου αποκαλύπτει την τοποθέτηση, τις προθέσεις και τις γνώσεις αυτού που τον χρησιμοποιεί. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η αλλαγή του όρου από τον γενικό «τραπεζικές υπηρεσίες» σε «τραπεζικά προϊόντα» δηλώνει, ακριβώς, και την εφαρμογή των αρχών του marketing στις τράπεζες.

2.1.1 Παραδοσιακά και μοντέρνα τραπεζικά προϊόντα

Αναπόφευκτα, ο διαχωρισμός μεταξύ των ήδη υπαρχουσών υπηρεσιών που προσφέρουν οι τράπεζες είναι αναγκαίος. Παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα ονομάζονται εκείνα που υπήρχαν πριν από το πέρασμα της φιλοσοφίας του marketing στη διοικητική πρακτική των τραπεζών, ενώ μοντέρνα τραπεζικά προϊόντα καλούνται αυτά που δημιουργήθηκαν ή διαμορφώθηκαν με την καθιέρωση του τραπεζικού Marketing. Βέβαια, η διαχωριστική γραμμή είναι ασαφής, διότι πολλά προϊόντα προϋπήρχαν και απλώς εξελίχθηκαν ενώ άλλα, παραδοσιακά, έχουν υποστεί ορισμένες βελτιώσεις με την καθιέρωση του τραπεζικού marketing (Τομάρας, 2003, σελ. 103-104).

Παραδοσιακά προϊόντα

Στα παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα ανήκουν οι καταθέσεις (προθεσμίας, ταμειωτηρίου, όψεως), οι θυρίδες ασφαλείας, οι εγγυητικές επιστολές, οι κάθε είδους χρηματοδοτήσεις, βραχυπρόθεσμες, μεσοπρόθεσμες, μακροπρόθεσμες ή, ανάλογα με τον κλάδο, βιοτεχνικές, βιομηχανικές, εμπορικές, γεωργικές, τουριστικές, ναυτιλιακές, ανάλογα με το μέγεθος της επιχείρησης, οι χρηματοδοτήσεις

μικρομεσαίων επιχειρήσεων, ανώνυμων εταιριών κ.ά., χρηματοδοτήσεις ανάλογα με το σκοπό της επιχειρηματικής δραστηριότητας (κεφάλαια κίνησης, αναπτυξιακές επενδυτικές δραστηριότητες, εξοπλισμός στοιχείων κ.ά.) ή ανάλογα με τις νομισματικές μετατροπές σε δολάρια ή άλλο νόμισμα.

Μοντέρνα προϊόντα

Στα μοντέρνα τραπεζικά προϊόντα συγκαταλέγονται οι πιστωτικές κάρτες, οι αυτόματες ταμειολογιστικές μηχανές (ATMs), το Factoring, το Forfaiting, το Leasing και άλλα χρηματοδοτικά προϊόντα που προσφέρονται από τις τράπεζες, καθώς επίσης, η εξυπηρέτηση στο αυτοκίνητο μέσω ειδικών παραθύρων (drive in windows), οι ταξιδιωτικές επιταγές (travellers' cheques), η ηλεκτρονική κίνηση κεφαλαίων στα σημεία πώλησης (EFTPOS), τα ειδικά δάνεια, οι ειδικοί λογαριασμοί, οι πιστωτικές γραμμές (Credit Lines), το Phone banking (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω τηλεφώνου), το mobile banking (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω κινητού τηλεφώνου), το Internet banking (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω του διαδικτύου, το video conferencing (τραπεζικές υπηρεσίες μέσω οπτικοακουστικών μέσων, το E-commerce (ηλεκτρονικό εμπόριο), και άλλες τραπεζικές υπηρεσίες.

2.1.2 Παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα

Τα παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα εξυπηρετούν τον αρχικό βασικό σκοπό της λειτουργίας των τραπεζών. Ο ρόλος των τραπεζών στην οικονομία είναι η φύλαξη και αποταμίευση των χρημάτων και, κυρίως, ο δανεισμός τους σε επενδυτές, έναντι τιμήματος γνωστού ως «τόκος δανεισμού». Η πρώτη κατηγορία των παραδοσιακών τραπεζικών προϊόντων αναφέρεται σε αυτά που σχετίζονται με τις καταθέσεις. Η δεύτερη αναφέρεται σε ότι αφορά τα δάνεια, ενώ η τρίτη κατηγορία έχει σχέση με τα προϊόντα που έχουν σχέση με την διευκόλυνση των συναλλαγών (Τομάρας, 2003, σελ. 104-112).

1. Καταθέσεις

Κατάθεση – επιτόκιο - τόκος

Η κατάθεση είναι η εφάπαξ ή επαναλαμβανόμενη καταβολή ενός χρηματικού ποσού, από φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε μία τράπεζα, έναντι του τιμήματος του τόκου. Η πράξη αυτή, βέβαια, καλύπτεται από μία σχετική έγγραφη νομιμοποίηση και πιστοποίηση των σχετικών ενεργειών. Περιβάλλεται, δηλαδή, και από νομική

κάλυψη. Οι όροι και οι προϋποθέσεις για την πράξη κατάθεσης διαφοροποιούνται σε λεπτομέρειες, ανάλογα με την τράπεζα, το ποσό της συναλλαγής και, μερικές φορές, τον καταθέτη. Όμως, υπάρχουν ορισμένοι σταθεροί τύποι καταθέσεων που διακρίνονται ανάλογα με τον σκοπό και τους βασικούς όρους της συναλλαγής. Ειδοποιός διαφορά των καταθέσεων μεταξύ των τραπεζών, σε οριακά επίπεδα και, κυρίως, μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών, είναι το ύψος του επιτοκίου.

Επιτόκιο είναι η ποσοστιαία, «επί τοις εκατό», ετήσια απόδοση των χρημάτων, ενώ ο τόκος είναι το συνολικό ποσό της «αμοιβής» των χρημάτων από κατάθεση ή δανεισμό για τη χρονική περίοδο που έχει λάβει χώρα η πράξη. Σύμφωνα με τα παραπάνω κριτήρια, οι καταθέσεις διακρίνονται σε καταθέσεις ταμειυτηρίου, όψεως και προθεσμιακές.

Κατάθεση ταμειυτηρίου

Η κατάθεση ταμειυτηρίου είναι η πλέον κλασσική μορφή τραπεζικής υπηρεσίας και περιλαμβάνει την αρχική καταβολή ενός ποσού στην τράπεζα, το οποίο καταγράφεται, φυλάσσεται στην τράπεζα και εμφανίζεται σε ειδικό βιβλιάριο καταθέσεων του καταθέτη. Συνήθως, ο καταθέτης παίρνει και την «κάρτα» για αναλήψεις (cash card) από τα ΑΤΜ που του προσφέρει η τράπεζα, για διευκόλυνση του ίδιου αλλά και της τράπεζας. Στη συνέχεια, ο καταθέτης έχει δικαίωμα να πραγματοποιεί συμπληρωματικές καταθέσεις ή/και σταδιακές ή εφάπαξ αναλήψεις, μέχρι βέβαια, του συνολικού κατατεθειμένου ποσού συν τους τόκους, από οποιοδήποτε κατάσταση της τράπεζας.

Ωστόσο, το ύψος του επιτοκίου στις καταθέσεις ταμειυτηρίου ποικίλει ανάλογα με την τράπεζα, το νόμισμα και τη χώρα. Το επιτόκιο για καταθέσεις ταμειυτηρίου στην Ελλάδα, καθώς και όλα τα άλλα επιτόκια, έχουν ήδη συγκλίνει με αυτά των ευρωπαϊκών τραπεζών. Το επιτόκιο ταμειυτηρίου αποτελεί, συνήθως, τη βάση στον υπολογισμό των επιτοκίων και των άλλων κατηγοριών καταθέσεων και, κατ' επέκταση, των διαφόρων κατηγοριών δανείων. Υπάρχει πάντα μία διαφορά, μεταξύ επιτοκίου καταθέσεων ταμειυτηρίου και των άλλων κατηγοριών επιτοκίου.

Κατάθεση όψεως

Η κατάθεση όψεως είναι μία άλλη εμπορική μορφή καταθέσεων, σύμφωνα με την οποία ο πελάτης, συνήθως επιχειρηματίας, καταθέτει κάποιο ποσό και η τράπεζα τον προμηθεύει με ένα ειδικό μπλοκ γνωστό «καρνέ επιταγών». Ο καταθέτης

πραγματοποιεί πληρωμές που εξυπηρετούν τις εμπορικές του ανάγκες, εκδίδοντας επιταγές που εξοφλούνται από την τράπεζα, με πίστωση του λογαριασμού όψεως του πελάτη. Τα κριτήρια για την έκδοση των «μπλοκ επιταγών», συνήθως είναι περισσότερα από την αξιολόγηση της απλής αρχικής κατάθεσης. Η τράπεζα αξιολογεί με επιπρόσθετα κριτήρια, όπως η φερεγγυότητα του πελάτη, το πιστωτικό του ιστορικό και τον κλάδο της εργασίας στον οποίο απασχολείται. Αν δηλαδή είναι υψηλού ή χαμηλού κινδύνου και, γενικά, εξετάζει την πρότερη συνεργασία του με τη συγκεκριμένη τράπεζα ή πληροφορείται, αν είναι δυνατόν, από άλλες τράπεζες με τις οποίες είχε συνεργασθεί κατά το παρελθόν.

Σχετικά με τον έλεγχο της φερεγγυότητας των πελατών, λειτουργούν ειδικά γραφεία παροχής οικονομικών πληροφοριών (Credit Bureaus), τα οποία εκδίδουν ειδικά δελτία για επιχειρηματίες που έχουν δηλώσει πτώχευση, έχουν ακάλυπτες επιταγές κ.ά. Οι πληροφορίες αυτές, τις περισσότερες φορές δίνονται εγγράφως, τηλεφωνικά ή και διαμέσου του δικτύου Η/Υ, σε πελάτες και μέλη αυτών των γραφείων, έναντι κάποιας συνδρομής.

Τειρεσίας

Ένα πολύ σημαντικό βήμα όσον αφορά στην πληροφόρηση των τραπεζών για την φερεγγυότητα των πολιτών ή των επιχειρήσεων είναι και η ίδρυση από την Ένωση των Ελληνικών Τραπεζών, της εταιρίας ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ, η οποία λειτουργώντας αρχικά ως μη κερδοσκοπική εταιρία, είχε σκοπό την ανάπτυξη και διαχείριση ενός αξιόπιστου *Αρχείου Δεδομένων Οικονομικής Συμπεριφοράς*. Από το 1997 λειτουργεί ως ανώνυμη εταιρία και εξειδικεύεται στη συγκέντρωση και διάθεση πληροφοριών οικονομικής συμπεριφοράς για ιδιώτες αλλά και για επιχειρήσεις, αναπτύσσοντας παράλληλα νέα διατραπεζικά πληροφοριακά συστήματα. Προϊόντα της εταιρίας είναι το Σύστημα Οικονομικής Συμπεριφοράς (ΣΟΣ), το αρχείο ταυτοτήτων/διαβατηρίων που έχουν χαθεί ή κλαπεί, τα συστήματα για την ασφάλεια των καρτών και το σύστημα συγκέντρωσης κινδύνων από δάνεια και κάρτες.

Καταθέσεις προθεσμίας

Οι καταθέσεις προθεσμίας είναι μία άλλη μορφή αποταμιευτικών καταθέσεων. Συγκεκριμένα, οι αποταμιευτές, οι οποίοι, κατά πάγιο τρόπο, αποταμιεύουν κάποιο χρηματικό ποσό το οποίο δε θα χρειαστούν για αρκετό χρονικό διάστημα, το καταθέτουν σε μία τράπεζα για δεδομένο χρονικό διάστημα, πριν του

οποίου δε θα αναζητήσουν το ποσό αυτό. Έτσι, συνομολογείται μία συμφωνία μεταξύ της τράπεζας και του καταθέτη, η οποία εμφανίζεται σε ειδικό έντυπο-ομόλογο. Το επιτόκιο σε αυτήν την περίπτωση είναι, κατά κανόνα, υψηλότερο του επιτοκίου ταμειευτηρίου και ανάλογο βέβαια της χρονικής διάρκειας που παραμένει το χρηματικό ποσό στην τράπεζα.

2. Δάνεια

Μορφές δανείων

Στην κατηγορία αυτή των τραπεζικών προϊόντων ανήκουν όλες οι ενέργειες της άλλης βασικής λειτουργίας των τραπεζών, της εκμετάλλευσης των καταθέσεων με δανεισμό. Συνεπώς, «δάνειο» είναι η παραχώρηση, εκ μέρους της τράπεζας, ενός χρηματικού ποσού σε ένα φυσικό ή νομικό πρόσωπο για ένα ορισμένο χρονικό διάστημα, με αντάλλαγμα τον τόκο.

Ωστόσο, υπάρχουν πολλές κατηγορίες δανείων. Τα δάνεια, ανάλογα με την διάρκειά τους, χωρίζονται σε βραχυπρόθεσμα, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα. Συνήθως, δάνεια για πρόσκαιρες ανάγκες μέχρι 2 χρόνια καλούνται *βραχυπρόθεσμα*, μέχρι 4-5 χρόνια καλούνται *μεσοπρόθεσμα*, ενώ πάνω από 6-7 χρόνια καλούνται *μακροπρόθεσμα*. Τα δάνεια, ανάλογα με τον κλάδο της οικονομίας, διακρίνονται σε δάνεια προς τη βιομηχανία, τη βιοτεχνία, το εμπόριο, τους ελεύθερους επαγγελματίες, τη ναυτιλία, τον τουρισμό και τη γεωργία. η διάκριση αυτή έχει σημασία, λόγω του ότι υπεισέρχονται αναπτυξιακοί παράγοντες, οι οποίοι επηρεάζουν την διάρκεια του δανείου, το επιτόκιο και το πλαφόν για τη χορήγηση του δανείου, αλλά και την επικινδυνότητα (διότι οι διάφοροι κλάδοι έχουν διαφορετικό βαθμό κινδύνου (Τομάρας, 2003, σελ. 112).

3. Λοιπά παραδοσιακά τραπεζικά προϊόντα

Προεξόφληση γραμματίων

Μία βασική και ευρύτατα χρησιμοποιούμενη τραπεζική υπηρεσία αποτελεί η προεξόφληση γραμματίων. Σύμφωνα με αυτή, όταν κάποιος έχει μία χρηματική απαίτηση από κάποιο πελάτη του, μπορεί να δεχθεί μία συναλλαγματική. Η συναλλαγματική είναι αναγνώριση σημερινού χρέους, το οποίο έχει συμφωνηθεί να πληρωθεί στο μέλλον (Τομάρας, 2003, σελ. 128).

Θυρίδες ασφαλείας

Άλλη κλασσική τραπεζική υπηρεσία είναι οι θυρίδες ασφαλείας (safety boxes). Οι θυρίδες ασφαλείας ήταν και ένας από τους λόγους ίδρυσης των τραπεζών. Οι τράπεζες, σε ειδικό χώρο, έχουν φυλασσόμενες θέσεις ασφαλείας που νοικιάζουν σε πελάτες έναντι κάποιας αμοιβής. Οι θυρίδες είναι απόρρητες και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις και με ειδικές νομικές διατυπώσεις επιτρέπεται το άνοιγμά τους. Οι θυρίδες, συνήθως, χρησιμοποιούνται για φύλαξη τιμαλφών από πιθανή κλοπή. Ορισμένες φορές, χρησιμοποιούνται και για την φύλαξη προσωπικών ή/και και μυστικών εγγράφων, αλλά και μετρητών ή πολύτιμων μετάλλων (Τομάρας, 2003, σελ. 129).

Εγγυητικές επιστολές

Η εγγυητική επιστολή είναι ένα έγγραφο με το οποίο η τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη να εκπληρώσει το χρέος, το οποίο πιθανόν να δημιουργήσει ο πελάτης της από συγκεκριμένη εμπορική πράξη (διαγωνισμό, εξαγωγές, κ.λπ.), αν ο τελευταίος δεν το εκπληρώσει. Η εγγυητική επιστολή είναι ένα είδος δανείου χωρίς, όμως, να γίνεται μεταφορά κεφαλαίων, και αρχίζει να λειτουργεί σαν δάνειο από την στιγμή που ο οφειλέτης πελάτης της τράπεζας, υπέρ του οποίου έχει εκδοθεί η επιστολή, δεν πληρώσει το χρέος του, όπου τότε, συνήθως, γίνεται ένας διακανονισμός.

Με την εγγυητική επιστολή δεν παρέχεται κεφάλαιο, αλλά «πίστη» προς τον πελάτη της τράπεζας την οποία χρησιμοποιεί σε συναλλαγές του με τρίτους. Ωστόσο, στην περίπτωση που ο οφειλέτης δεν εκπληρώσει τους όρους της εγγυητικής επιστολής, η τράπεζα καταβάλλει στον δικαιούχο το ποσό για το οποίο έχει εγγυηθεί μέσα προκαθορισμένο χρόνο. Στη συνέχεια, ο πελάτης της τράπεζας χρεώνεται με δάνειο, το οποίο θεωρείται καθυστερημένη χρηματοδότηση και το οποίο επιβαρύνεται με τόκους καθυστέρησης (Τομάρας, 2003, σελ. 129).

2.1.3 Σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα

Τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα είναι μία σύνθεση των σημερινών αναγκών των τραπεζικών πελατών, της σύγχρονης τεχνολογίας και του σύγχρονου προσανατολισμού των τραπεζών. Δε θα μπορούσαν να νοηθούν σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα χωρίς την υποστήριξη της σύγχρονης τεχνολογίας, τη δηλωμένη πρόθεση της τράπεζας να παρακολουθήσει την εξέλιξη των αναγκών των πελατών της, και

χωρίς τον ουσιαστικό και οργανωτικό εκσυγχρονισμό των τραπεζών, με τρόπο που να εξυπηρετούνται οι σημερινές απαιτήσεις.

Τα σύγχρονα τραπεζικά προϊόντα χωρίζονται σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία υπάγονται εκείνα που στοχεύουν στην εξυπηρέτηση του πελάτη σε κάθε συναλλαγή του με την τράπεζα, ενώ στην δεύτερη κατηγορία ανήκουν τα τραπεζικά προϊόντα που αναφέρονται στις συναλλαγές με παροχή τραπεζικών υπηρεσιών που ανταποκρίνονται στις σημερινές ανάγκες των συναλλασσόμενων.

1. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στη γρήγορη εξυπηρέτηση

Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι προσπάθειες των τραπεζών για γρήγορη εξυπηρέτηση, άνετους χώρους, φιλικότητα των υπαλλήλων, αναδιοργάνωση των υπηρεσιών τους, η διερεύνηση του χρόνου εργασίας και η καθιέρωση των συστημάτων ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων (Τομάρας, 2003, σελ. 131-133).

Συστήματα ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων

Με τον γενικό όρο «συστήματα ηλεκτρονικής μεταφοράς αξιόγραφων» εννοείται η παντός τύπου χρησιμοποίηση της ηλεκτρονικής τεχνολογίας των τραπεζών που αφορά τη μεταφορά των χρημάτων (Electronic Funds Transfer – EFTS). Πρωταρχικά, την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων παρέχει το On-line σύστημα των τραπεζών. Με μία απλή εντολή, ένα χρηματικό ποσό (κατάθεση) μεταφέρεται, για παράδειγμα, από την Αθήνα στη Θεσσαλονίκη μέσω του on-line συστήματος.

Άλλη μια μορφή ηλεκτρονικής μεταφοράς κεφαλαίων είναι οι διάφορες μηχανές, οι οποίες πραγματοποιούν ορισμένες συναλλαγές αυτόματα. Οι μηχανές αυτές τοποθετούνται, συνήθως, έξω από τις τράπεζες, με σκοπό να επεκτείνουν τον χρόνο λειτουργίας τους ή να αυξήσουν το βαθμό εξυπηρέτησης των πελατών στις απλές συναλλαγές και κατά τη λειτουργία της τράπεζας. Άλλες είναι τοποθετημένες σε χώρους που δεν εξυπηρετεί η τράπεζα και έχει εμπορικό ενδιαφέρον. Τέτοια σημεία είναι, συνήθως, τα εμπορικά κέντρα, σταθμοί, λιμάνια, αεροδρόμια, κ.λπ.

Μηχανές ανάληψης

Οι μηχανές αυτές λειτουργούν όλο το εικοσιτετράωρο είτε ως μηχανές αυτόματης ανάληψης (Automatic Cash Dispensers – ACDs), είτε ως μηχανές που

διενεργούν αυτόματες συναλλαγές, αντικαθιστώντας τον κλασσικό ταμιά της τράπεζας ή τον Teller, όπως λέγεται ο σύγχρονος υπάλληλος εξυπηρέτησης.

Αυτόματες ταμειολογικές μηχανές

Οι αυτόματοι ταμίες-tellers, όπως είναι ο εξελληνισμένος όρος για τα ATMs, είναι σε θέση να πραγματοποιήσουν περισσότερες συναλλαγές από έναν υπάλληλο teller, όπως κατάθεση, ανάληψη, ενημέρωση λογαριασμών, ενημέρωση για υπόλοιπα λογαριασμών, για τρέχοντα επιτόκια, κ.λπ.

Οι συναλλαγές μέσω αυτών των μηχανημάτων γίνονται με τη βοήθεια ειδικής κάρτας, την οποία τοποθετεί ο πελάτης σε ειδική υποδοχή στο μηχάνημα. Με την ανάγνωση της μαγνητικής ταινίας της κάρτας, το μηχάνημα ζητά τον ειδικό κωδικό του πελάτη και, εφόσον του δοθεί, συνεχίζεται η συναλλαγή. Στην συνέχεια, ο πελάτης μπορεί να ζητήσει με ειδικές εντολές, ανάληψη, κατάθεση ή άλλη εργασία. Κάθε μηχάνημα διεκπεραιώνει συγκεκριμένες εργασίες, ενώ υπάρχουν ειδικές οδηγίες για κάθε συναλλαγή.

Οι έξυπνες κάρτες

Οι έξυπνες κάρτες είναι μια εξελιγμένη μορφή της πλαστικής κάρτας με την μαγνητική ταινία που αναφέρθηκε παραπάνω, η οποία χρησιμοποιείται επίσης, και στις πιστωτικές κάρτες. Οι έξυπνες κάρτες διαθέτουν ειδικά ηλεκτρονικά μικροκυκλώματα, τα οποία αποθηκεύουν και διαχειρίζονται πληροφορίες που αφορούν τις τραπεζικές συναλλαγές του καταναλωτή.

Η έξυπνη κάρτα έχει τη δυνατότητα να αντικαταστήσει όλες τις γνωστές πιστωτικές κάρτες και να διευκολύνει τις συναλλαγές στους τόπους πωλήσεων. Οι εφαρμογές της είναι πολλές και σε άλλους κλάδους, όπως στον τομέα της υγείας, όπου ο κάτοχός της μπορεί να αποτυπώσει στην κάρτα το ιστορικό του, και από οποιοδήποτε μέρος με την κατάλληλη υποδομή, να είναι σε θέση ο γιατρός του να πάρει τις πληροφορίες που θέλει.

Internet Banking

Το Internet Banking (τραπεζική υπηρεσία μέσω διαδικτύου) είναι ένα νέο τραπεζικό προϊόν, το οποίο βασίζεται στη χρησιμοποίηση του Η/Υ. Κάθε πελάτης που κατέχει προσωπικό ηλεκτρονικό υπολογιστή στο χώρο του, μπορεί με τη χρήση «modem» να συνδεθεί τηλεφωνικά με τον υπολογιστή της τράπεζας και να ζητά

ορισμένες γενικές πληροφορίες γύρω από οικονομικά θέματα, αλλά και να πραγματοποιεί ορισμένες προκαθορισμένες συναλλαγές. Έτσι, μπορεί να ενημερώνεται για τα επιτόκια και τις τιμές των μετοχών. Μπορεί να μεταφέρει χρηματικά ποσά από τον λογαριασμό του σε άλλους λογαριασμούς και άλλες ενέργειες, όχι όμως ανεξέλεγκτα.

Phone Banking

Το Phone Banking είναι η συστηματική παροχή ενός πλήθους υπηρεσιών που προσφέρονται από τις τράπεζες στους πελάτες μέσω τηλεφώνου. Η επιτυχία του οφείλεται στους εξής λόγους.

- Ελαχιστοποιείται τόσο η ανάγκη των πελατών για επισκέψεις στο συνεργαζόμενο κατάστημα, όσο και ο χρόνος παραμονής τους εκεί.
- Βελτιώνεται η ευελιξία λήψης χρηματοοικονομικών αποφάσεων.
- Αναβαθμίζεται η δυνατότητα άμεσης πληροφόρησης των πελατών σχετικά με νέα αποδοτικότερα προϊόντα και υπηρεσίες.
- Απλουστεύονται οι διαδικασίες εξυπηρέτησης των πελατών και περιορίζεται ο χρόνος προσωπικής τους συμβολής σε αυτές.

2. Τραπεζικά προϊόντα που στοχεύουν στην ικανοποίηση των αναγκών των συναλλασσομένων πελατών και στη λειτουργία του συστήματος

Η φιλοσοφία των συγκεκριμένων τραπεζικών προϊόντων είναι η έρευνα και ο εντοπισμός των αναγκών ή των επιθυμιών των πελατών τραπεζών, δηλαδή, των ιδιωτών και των επιχειρηματιών, και η προσπάθεια δημιουργίας προϊόντων που ανταποκρίνονται σε αυτές τις ανάγκες (Τομάρας, 2003, σελ. 134-141).

Private and Corporate Banking

Στο χώρο της διαφοροποίησης της τραπεζικής αγοράς διακρίνονται εύκολα δύο τμήματα, στα οποία οι τράπεζες απευθύνονται με διαφορετικές στρατηγικές marketing. Είναι ο χώρος των επιχειρήσεων, που οι τράπεζες απευθύνονται με το λεγόμενο Corporate Banking και ο χώρος των ιδιωτών-πελατών, στους οποίους απευθύνονται με το λεγόμενο Private Banking. Μία άλλη προσέγγιση της τραπεζικής αγοράς είναι το κομμάτι του λεγόμενου Retail Banking, το οποίο περιλαμβάνει τις μικροσυναλλαγές.

Οι επιχειρήσεις είναι βασικοί χρήστες των περισσότερων τραπεζικών προϊόντων. Οι ιδιώτες εξυπηρετούνται κυρίως με προϊόντα, όπως είναι οι πάγιες εντολές στην τράπεζα να εξοφλεί οφειλές με πίστωση στο λογαριασμό τους. Έτσι, καθίσταται εύκολη η εξόφληση λογαριασμών τηλεφώνου, ΔΕΗ, ΕΥΔΑΠ, κ.λπ. Επίσης, οι τράπεζες, πολλές φορές, αναλαμβάνουν την πληρωμή συντάξεων του ΙΚΑ, του Δημοσίου και των διαφορών άλλων εμβασμάτων.

Διατραπεζικό Σύστημα – ΔΙΑΣ

Το Διατραπεζικό Σύστημα προβλέπει ηλεκτρονική σύνδεση μεταξύ όλων των τραπεζών, των καταστημάτων τους, των ATMs και των άλλων σημείων συναλλαγής, με μία κεντρική ηλεκτρονική μονάδα, με την Α.Ε. «Διατραπεζικά Συστήματα – ΔΙΑΣ». Μέσω του δικτύου αυτού γίνονται όλες οι εξυπηρετήσεις, αφού οι πελάτες των ATMs χρησιμοποιούν τους ατομικούς τους αριθμούς «PIN» σε όποιο ATM και αν βρίσκονται. Οι τράπεζες εξαργυρώνουν επιταγές από όλες τις τράπεζες του συστήματος, ελέγχοντας τα υπόλοιπα των λογαριασμών, καθώς επίσης, προσφέρονται και όλες οι άλλες υπηρεσίες και ενημερώνονται τα αρχεία στην τράπεζα του πελάτη.

Τα οφέλη από την εφαρμογή του Διατραπεζικού Συστήματος αφορούν τους πολίτες, το κράτος αλλά και τις τράπεζες, και είναι τα ακόλουθα:

- Μείωση του λειτουργικού κόστους των τραπεζών που μετακυλύεται και στους πελάτες.
- Μείωση των συναλλαγών στα ταμεία των τραπεζών, με αποφυγή συνωστισμού, καθυστερήσεων, και ως εκ τούτου, καλύτερη και ταχύτερη εξυπηρέτηση των πελατών.
- Διευκόλυνση των διεθνών συναλλαγών, αφού το σύστημα είναι συμβατό με τα διεθνή συστήματα, και την εισαγωγή νέων τραπεζικών προϊόντων.

Πιστωτική κάρτα

Οι πιστωτικές κάρτες (credit cards) είναι οι κάρτες που παρέχουν στον κάτοχό τους την πιστωτική δύναμη μέχρι ενός ορίου. Το ποσό των συναλλαγών που γίνονται από κάτοχο μιας τέτοιας κάρτας, θα πρέπει να αποπληρωθεί στην τράπεζα που την εκδίδει, είτε ολόκληρο μέσα σε διάστημα 30-45 ημερών, είτε σε έντοκες μηνιαίες δόσεις, κι εδώ βρίσκεται το κύριο πλεονέκτημα των καρτών. Η έκδοση τέτοιων

καρτών δεν προϋποθέτει ύπαρξη λογαριασμού του κατόχου στην τράπεζα έκδοσης της κάρτας. Οι πιστωτικές κάρτες εκδίδονται είτε για χρήση στο εξωτερικό, είτε για χρήση στο εσωτερικό ή και για τα δύο. Οι πιστωτικές κάρτες εξωτερικού δίνουν το δικαίωμα στον κάτοχό τους να πραγματοποιήσει έξοδα στο εξωτερικό με δυνατότητες αποπληρωμής σε ευρώ.

Λόγω των πλεονεκτημάτων των πιστωτικών καρτών έχει αναπτυχθεί πολύ η χρήση τους. Οι λόγοι που οδήγησαν τις πιστωτικές κάρτες να γίνουν τόσο δημοφιλείς οφείλονται:

- Στο μέγεθος και τη χρονική διάρκεια της οικονομικής ύφεσης που έκαναν εντονότερη την ανάγκη προσφυγής μεγάλης μερίδας καταναλωτών σε δανεισμό.
- Στην αύξηση της εγκληματικότητας που αναβάθμισε τη σημαντικότητα της ασφάλειας που παρέχουν οι πιστωτικές κάρτες.
- Στις προσφορές πρόσθετων προϊόντων-υπηρεσιών είτε δωρεάν, είτε με ένα ποσοστό έκπτωσης.
- Στην αποτελεσματικότερη προώθηση των πιστωτικών καρτών από τους εκδότες τους μέσα από προσφορές δώρων σε νέους συνδρομητές, απευθείας ταχυδρόμησης προωθητικού υλικού, κ.λπ. Η άνοδος των καρτών ενισχύθηκε και από την ραγδαία αύξηση του αριθμού των εκδοτών τους.
- Στην μεγάλη αύξηση του αριθμού των σημείων πώλησης (καταστήματα) που συνεργάζονται με τους εκδότες των πιστωτικών καρτών.
- Στην βελτίωση της ποιότητας εξυπηρέτησης των κατόχων πιστωτικών καρτών από τα αντίστοιχα τμήματα των εκδοτών, που ενισχύθηκε και με τη χρήση των εφαρμογών πληροφορικής (μεγάλη μείωση των λαθών, ταχύτερη διεκπεραίωση των συναλλαγών, δημιουργία πιο αποτελεσματικών συστημάτων Πληροφόρησης της Διοίκησης), κ.λπ.

3. Τραπεζικά προϊόντα που απευθύνονται στις ανάγκες των επιχειρήσεων

Χρηματοδοτική μίσθωση (Financial Leasing)

Το προϊόν αυτό δημιουργήθηκε κάτω από την ανεκπλήρωτη ανάγκη για δανειοδοτήσεις και κάλυψη φορολογικών απαιτήσεων. Μία επιχείρηση δεν είναι δυνατόν να καλύψει όλες τις κεφαλαιακές της ανάγκες με δανειοδότηση. Κι αυτό γιατί, το δάνειο, εκτός από το υψηλό επιτόκιο, έχει υψηλό κόστος συνομολόγησης, δηλαδή ελέγχου τίτλων, θέσπισης υποθηκών, κ.λπ. Επίσης, τα ρευστά διαθέσιμα ή

και η δανειοληπτική ικανότητα κάθε επιχείρησης είναι περιορισμένα, και μπροστά σε αυτή τη στενότητα του χρήματος, οι επιχειρήσεις θα επιλέξουν να διοχετεύσουν τα ταμειακά διαθέσιμα ή τις πιστώσεις τους στους τομείς που έχουν άμεση ανάγκη, δηλαδή σε δαπάνες που θεωρούνται άμεσης προτεραιότητας. Έτσι, πάντα προηγούνται ανάγκες για κεφάλαια κίνησης, παραμερίζοντας ανάγκες για εκσυγχρονισμό και επενδύσεις. Το Leasing έρχεται να καλύψει αυτήν ακριβώς την ανάγκη. Σημειώνεται ότι, εκτός από την εταιρία-πελάτη, υπάρχει η εταιρία Leasing, η οποία προμηθεύεται εξοπλισμό τον οποίο, στη συνέχεια, εκμισθώνει στην εταιρία-πελάτη έναντι κάποιου τιμήματος (Τομάρας, 2003, σελ. 156).

Factoring – Forfaiting

Το Factoring (σύμβαση πρακτορείας επιχειρηματικών απαιτήσεων) είναι μία σύμβαση, η οποία καθορίζει τους όρους προεξόφλησης προθεσμιακών απαιτήσεων ενός επιχειρηματία, από πώληση αγαθών ή υπηρεσιών. Η εταιρία Factoring (factor – πράκτορας) αναλαμβάνει να προεξοφλήσει βραχυπρόθεσμες τιμολογιακές απαιτήσεις του προμηθευτή έναντι τρίτων, πελατών του προμηθευτή. Δηλαδή, ορισμένοι επιχειρηματίες δεν έχουν τη δυνατότητα να εισπράξουν τις βραχυπρόθεσμες απαιτήσεις από τους πελάτες τους, είτε επειδή δεν έχουν τον μηχανισμό, είτε επειδή δε θέλουν να αναλάβουν τον κίνδυνο, είτε επειδή χρειάζονται τα χρήματα νωρίτερα. Το Factoring δεν είναι περιστασιακή συνεργασία, αλλά μία σύμβαση που προβλέπει συνεχόμενη συνεργασία, που δημιουργεί στενή και διαρκή σχέση μεταξύ του πράκτορα και του πελάτη του.

Σχετικά με το Forfaiting (αγορά απαίτησης χωρίς δικαίωμα αναγωγής), είναι μία παραλλαγή του Factoring και χρησιμοποιείται για την προεξόφληση μίας συνήθως μεσοπρόθεσμης εξαγωγικής απαίτησης, διαμέσου κάποιας τράπεζας ή άλλου πιστωτικού ιδρύματος, η οποία εγγυάται την εξόφληση της αντίστοιχης οφειλής χωρίς δικαίωμα αναγωγής. Ο θεσμός αυτός αναπτύχθηκε για να ικανοποιήσει τις ανάγκες του διεθνούς εμπορίου (Τομάρας, 2003, σελ. 158-159).

Δικαιόχρηση (Franchising)

Το Franchising είναι μία σύμβαση παροχής δικαιωμάτων από τον δικαιοπάροχο (franchisor) στον δικαιοδόχο (franchisee), η οποία περιγράφει ακριβώς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις και των δύο μερών. Ο δικαιοπάροχος συνήθως είναι κάποια μεγάλη επιχείρηση με επιφάνεια, όνομα και αποδοχή από την αγορά. Με

τη σύμβαση αυτή, μεταβιβάζονται δικαιώματα πνευματικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως χρήση εμπορικών σημάτων, επωνυμιών, συμβόλων, σχεδίων, δικαιωμάτων ευρεσιτεχνίας, τεχνογνωσίας, δικαιωμάτων λογιστικών και λογισμικών συστημάτων, μεθόδων χρηματοοικονομικής διαχείρισης και οργάνωσης, κ.λπ. (Τομάρας, 2003, σελ. 163).

Ενότητα 2.2 Τραπεζικοί κίνδυνοι

2.2.1 Διαχείριση των χρηματοοικονομικών κινδύνων

Ο κίνδυνος είναι γνωστός ως μία από τις συνήθεις παραμέτρους που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις καθημερινά. Ο κίνδυνος επηρεάζει σχεδόν το σύνολο των δραστηριοτήτων των οικονομικών μονάδων, ενώ υφίσταται σε όλες εκείνες τις περιπτώσεις, στις οποίες δεν είναι δυνατό να προβλεφθεί με βεβαιότητα το αποτέλεσμα μιας δραστηριότητας.¹⁰

Κάθε επιχείρηση που αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των κερδών της, αντιμετωπίζει μακροοικονομικούς κινδύνους (όπως, τον κίνδυνο να προκύψει ύφεση στο οικονομικό περιβάλλον που δραστηριοποιείται), και μικροοικονομικούς κινδύνους (όπως, την εμφάνιση νέων ισχυρών ανταγωνισμών) (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001). Έτσι, είναι αναγκασμένη να κάνει τις εκτιμήσεις για το που θα πάει η οικονομία και ο κλάδος στον οποίο ανήκει, και να πάρει δύσκολες αποφάσεις στρατηγικής και ανάλογα να συντάξει τους στόχους και τους προϋπολογισμούς της. Οι αποφάσεις, λοιπόν, που πρέπει να πάρει μια επιχείρηση, σχετίζονται με τα παρακάτω:

- να κάνει ή όχι επενδύσεις
- να υιοθετήσει επιθετική ή αμυντική εμπορική πολιτική
- να δημιουργήσει νέες ευκαιρίες προς εκμετάλλευση
- να παρακολουθήσει τι κάνουν οι ανταγωνιστές

2.2.2 Η τράπεζα ως διαχειριστής κινδύνων

Στο σύγχρονο χρηματοοικονομικό περιβάλλον, ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων έχει γίνει ιδιαίτερα σύνθετος. Οι τράπεζες μετακινούνται ολοένα και περισσότερο από τη θέση του διαμεσολαβητή προς τη θέση του διαχειριστή χρηματοοικονομικών κινδύνων (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ.146).

Η διαδικασία της αποδιαμεσολάβησης δίνει στις επιχειρήσεις τη δυνατότητα της χρηματοδότησής τους απευθείας από τις αγορές κεφαλαίου και χρήματος.

---

¹⁰ Τακόπουλος, Α., «Ανάλυση κινδύνων επιχειρήσεων (Risk Analysis)», *Specisoft*,

http://www.specisoft.gr/home/news/docs/Arthro_kindinoi_Epiphiriseon.pdf

Παράλληλα, πολλές εταιρίες λιανικού εμπορίου παρέχουν άμεσα στα νοικοκυριά χρηματοδοτικές διευκολύνσεις. Συνεπώς, εάν οι τράπεζες επιθυμούν να διατηρήσουν την κερδοφορία τους, θα πρέπει να εμπλέκονται όλο και περισσότερο στην ανάληψη και διαχείριση κινδύνων. Σε αυτό το ιδιαίτερα ανταγωνιστικό περιβάλλον, εάν μια τράπεζα έχει ένα πλήρως και απαλλαγμένο από κινδύνους χαρτοφυλάκιο, είναι πολύ δύσκολο να αποκομίσει κέρδη (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ.147).

Έτσι, ο χρηματοοικονομικός κίνδυνος μπορεί να οριστεί γενικά, ως η μεταβλητότητα των απροσδόκητων αποτελεσμάτων στις αγορές ομολόγων, μετοχών και δανειακών κεφαλαίων. Οι εποπτικές αρχές κάθε χώρας οφείλουν να αντιλαμβάνονται τη φύση αυτών των κινδύνων, και να ερευνούν κατά πόσο οι εμπορικές τράπεζες τους μετρούν και τους διαχειρίζονται με επάρκεια. Ο γενικός χρηματοοικονομικός κίνδυνος μιας επιχείρησης μπορεί να υπολογιστεί ως η διακύμανση ή η τυπική απόκλιση (η τετραγωνική ρίζα της διακύμανσης) των καθαρών εσόδων της επιχείρησης. Σε μια τράπεζα που αποσκοπεί στη μεγιστοποίηση των κερδών της, ο υπολογισμός του κινδύνου μπορεί να γίνει για το σύνολο της τράπεζας ή σε επίπεδο καταστημάτων, υπηρεσιών ή διευθύνσεων. Ο κίνδυνος μπορεί επίσης να μετριέται σε επίπεδο διαφόρων τραπεζικών προϊόντων. Σε κάθε περίπτωση, ο αντικειμενικός σκοπός της τράπεζας είναι να προσθέσει αξία στο μετοχικό της κεφάλαιο, μεγιστοποιώντας τις προσαρμοσμένες προς τον κίνδυνο αποδόσεις των μετοχών της. Υπό αυτήν την έννοια, η τράπεζα συμπεριφέρεται όπως κάθε άλλη επιχείρηση. Ωστόσο, η κερδοφορία και η προστιθέμενη αξία εξαρτώνται σημαντικά από τη διαχείριση των κινδύνων. Μια ανεπαρκής διαχείριση κινδύνων μπορεί να απειλήσει τη φερεγγυότητα της τράπεζας (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ.147).

Συνεπώς, οι κίνδυνοι που διατρέχει ένα πιστωτικό ίδρυμα αποτελούν άμεση συνέπεια των μετασχηματισμών στους οποίους προβαίνουν, στο πλαίσιο της χρηματοπιστωτικής τους μεσολάβησης και προκύπτουν από την παροχή εκ μέρους των πιστωτικών ιδρυμάτων των διαφόρων εργασιών εμπορικής τράπεζας. Οι βασικοί κίνδυνοι που αντιμετωπίζουν οι εμπορικές τράπεζες είναι οι ακόλουθοι (Μελάς, 2009, σελ.73-74):

1. πιστωτικός κίνδυνος
2. κίνδυνος αγοράς
3. κίνδυνος ρευστότητας
4. λειτουργικός κίνδυνος

5. κεφαλαιακός ή κίνδυνος φερεγγυότητας
6. κίνδυνος επιτοκίων
7. κίνδυνος συμμόρφωσης
8. συναλλαγματικός κίνδυνος

Ωστόσο, οι τράπεζες που εμπλέκονται σε διαδικασίες εκτός ισολογισμού (off-balance sheet) ή σε διαδικασίες πράξεων συναλλάγματος, αντιμετωπίζουν επιπλέον τους ακόλουθους κινδύνους:

1. συναλλαγματικούς κινδύνους
2. κίνδυνος χώρας
3. κίνδυνος από πράξεις εκτός ισολογισμού

2.2.3 Κίνδυνοι πιστωτικών ιδρυμάτων

Πιστωτικός κίνδυνος

Η διαχείριση του πιστωτικού κινδύνου αποτελεί μία από τις κυρίαρχες αρμοδιότητες κάθε πιστωτικού ιδρύματος, ενώ επηρεάζει σημαντικά και τον τρόπο άσκησης της πολιτικής του έναντι του ανταγωνισμού.

Ο πιστωτικός κίνδυνος διαχωρίζεται στον γενικό και τον ειδικό πιστωτικό κίνδυνο. Ο γενικός πιστωτικός κίνδυνος αναφέρεται στο γεγονός ότι, όσο περισσότερες είναι οι πιστοδοτήσεις μιας τράπεζας στην αγορά, τόσο μεγαλύτερη είναι και η πιθανότητα να μην εισπραχθεί ένα μέρος τους. Ο ειδικός πιστωτικός κίνδυνος προέρχεται από το γεγονός ότι, εάν ένας πελάτης δανειστεί ένα μεγαλύτερο ποσό από αυτό που του υπαγορεύουν τα πραγματικά χρηματοοικονομικά του στοιχεία, τότε αυξάνεται η πιθανότητα το ποσό αυτό να μην επιστραφεί στο σύνολό του, είτε να επιστραφεί ένα μόνο μέρος του.¹¹

Ο πιστωτικός κίνδυνος ενός τραπεζικού ιδρύματος συνδέεται άμεσα με τα στοιχεία του ενεργητικού του, και συγκεκριμένα με τις απαιτήσεις. Αφορά στην πιστοληπτική ικανότητα των φυσικών ή νομικών προσώπων, από τους οποίους η τράπεζα έχει αγοράσει τις συγκεκριμένες απαιτήσεις. Ο πιστωτικός κίνδυνος συνίσταται στην αδυναμία των προμηθευτών των απαιτήσεων να ανταποκριθούν στις

---

¹¹Ζοπουνίδης, Κ. & Λεμονάκης, Χ., «Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου: επιστροφή στη βασική τραπεζική», σελ.2,

http://www.harm.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=38&Itemid

υποχρεώσεις που έχουν αναλάβει, είτε αυτές αφορούν στην εξυπηρέτηση τόκων είτε στην αποπληρωμή κεφαλαίων (Μελάς, 2009, σελ. 74).

Ο βασικός κορμός των απαιτήσεων ενός τραπεζικού ιδρύματος αφορά στην χορήγηση δανείων πάσης φύσεως, και γενικότερα στη χορήγηση πιστοδοτήσεων. Συνεπώς, οι δείκτες που χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση των πιστωτικών κινδύνων επικεντρώνονται, αρχικά, στην καταγραφή και αξιολόγηση του χαρτοφυλακίου πιστοδοτήσεων της τράπεζας.

Συγκεκριμένα, παρακολουθείται η ποιότητα των χορηγήσεων με βάση το σύστημα πιστωτικής διαβαθμίσεως, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα. Η αξιολόγηση των πελατών βασίζεται σε ένα πλήθος οικονομικών και ποιοτικών κριτηρίων. Με τον τρόπο αυτό, καθίσταται εφικτή η εκτίμηση των κινδύνων που αναλαμβάνει η τράπεζα ως προς τις πιστώσεις που χορηγεί, έτσι ώστε να γίνει δυνατή η καλύτερη τιμολόγηση και ευρύτερη διασπορά των κινδύνων, καθώς και ο υπολογισμός της αποδοτικότητας των πελατών, σταθμισμένη με τους πιστωτικούς κινδύνους.

Οι ταξινομήσεις των πιστοδοτήσεων ενός χαρτοφυλακίου, συνήθως, περιλαμβάνουν τις ακόλουθες κατηγορίες (Μελάς, 2009, σελ. 75):

Κανονικές πιστοδοτήσεις: ικανοποιούν τα πιστωτικά κριτήρια και ανταποκρίνονται πλήρως στις υποχρεώσεις τους (κανονικές εκταμιεύσεις για πληρωμή τόκων και χρεολυσίων).

Εκτός κριτηρίων (EK): οι πιστοδοτήσεις, των οποίων η κανονική αποπληρωμή μπορεί να διακινδυνεύει ή να έχει διακινδυνεύσει λόγω δυσμενών τάσεων ή εξελίξεων χρηματοδοτικής, διοικητικής, οικονομικής υφής, και για τις οποίες δεν προβλέπεται ζημιά, αλλά η απεμπλοκή τους θα βραδύνει.

Απαιτήσεις σε εμπλοκή (EM): οι πιστοδοτήσεις, των οποίων η πλήρης αποπληρωμή εμφανίζεται αμφισβητήσιμη βάσει των υπάρχουσών πληροφοριών και οι οποίες, γι' αυτό το λόγο, υποδηλώνουν ένα βαθμό τελικής ζημιάς που δεν μπορεί να προσδιορισθεί ποσοτικά και χρονικά.

Απαιτήσεις επισφαλείς (AE): οι πιστοδοτήσεις που θεωρούνται μη εισπράξιμες, μερικά ή ολικά.

Σχετικά με τον έλεγχο της πιστοληπτικής ικανότητας του πιστούχου, η αξιολόγηση του πιστωτικού κινδύνου οφείλει να εξασφαλίζει ότι, οι εκτιμήσεις και οι περιπτώσεις εξαιρέσεων περνούν από κατάλληλες εγκρίσεις των ανάλογων με το ύψος και την περίπτωση του δανείου Εγκριτικών Κλιμακίων του πιστωτικού

ιδρύματος, όπως καθορίζονται από τις οδηγίες και την ισχύουσα πιστωτική πολιτική του. Το Σύστημα παρακολούθησης της πιστοληπτικής ικανότητας πιστούχους πρέπει να εξασφαλίζει ότι οι εκτιμήσεις της οικονομικής του κατάστασης (κυρίως για επιχειρηματικά δάνεια) αναθεωρούνται περιοδικά και βασίζονται επίσης, στα εγκεκριμένα κατά περίπτωση κριτήρια. Οι προκλήσεις της διαδικασίας αυτής αναφέρονται στην προσπάθεια του πιστωτικού ιδρύματος, α) για αύξηση της παρακολούθησης των πιστοδοτήσεων με αυτοματοποιημένο τρόπο (computer based), β) για τακτική ανάδραση των στοιχείων της αξιολόγησης και ύπαρξη οριοθετημένου επιπέδου ετοιμότητας κατά περίπτωση, και γ) για τις απαιτήσεις από το Ρυθμιστικό Πλαίσιο. Η καταγραφή των ποσών που καταλήγουν σε αθέτηση (default) διαμορφώνει το στατιστικό μέγεθος της αναμενόμενης ζημιάς (exposed loss) στο πιστωτικό ίδρυμα.¹²

Κίνδυνος αγοράς

Ο κίνδυνος αγοράς αντανακλά στη μεταβλητότητα της αξίας του χαρτοφυλακίου τίτλων, η οποία οφείλεται στις αλλαγές των αγοραίων τιμών των στοιχείων του ενεργητικού. Υπολογίζεται από τις μεταβολές στην αξία των «ανοικτών θέσεων ή των εσόδων. Αυτός ο τύπος κινδύνου είναι, συνήθως, περισσότερο ορατός στις δραστηριότητες διαπραγμάτευσης μετοχικών και ομολογιακών τίτλων στη δευτερογενή αγορά ή στο «άνοιγμα θέσεων» σε συνάλλαγμα.

Ο κίνδυνος αγοράς διακρίνεται σε δύο κατηγορίες ανάλογα με τη μορφή των σχέσεων που συνδέουν τα διάφορα χρηματοοικονομικά εργαλεία. Πρώτον, διακρίνεται στον βασικό κίνδυνο που υφίσταται όταν οι σχέσεις μεταξύ των χρηματοοικονομικών προϊόντων –που χρησιμοποιούνται για να καλύπτει το ένα τους κινδύνους από το άλλο- μεταβάλλει τη μορφή της. Δεύτερον, στον κίνδυνο που αναφέρεται σε σχέσεις μη γραμμικής μορφής μεταξύ των προϊόντων (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 151-153).

Ένας άλλος διαχωρισμός του κινδύνου αγοράς βασίζεται στη λογική της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνου που ακολουθείται. Έτσι, διακρίνεται σε απόλυτος

---

¹² Ζοπουνίδης, Κ. & Λεμονάκης, Χ., «Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου: επιστροφή στη βασική τραπεζική», σελ.7,

http://www.harm.gr/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=38&Itemid

και σχετικός. Ο απόλυτος κίνδυνος μετριάσω από τις δυνητικές απώλειες, π.χ. δολάρια, ευρώ, ενώ ο δεύτερος υπολογίζεται σε σχέση με ένα συγκριτικό δείκτη. Σημαντικές συνιστώσες του κινδύνου αγοράς είναι ο επιτοκιακός και ο συναλλαγματικός κίνδυνος. Πράγματι, μια γενική αύξηση στα επιτόκια οδηγεί, συνήθως, σε μείωση των τιμών των ομολόγων. Μια υποτίμηση ενός νομίσματος μειώνει την αξία όλων των τίτλων που εκφράζονται σε αυτό το νόμισμα.

Αν και στην καθημερινότητα, ο όρος «κίνδυνος αγοράς» αναφέρεται στην πιθανότητα απώλειας αξίας, στη χρηματοοικονομική θεωρία ορίζεται ως η διασπορά των μη αναμενόμενων αποτελεσμάτων του χαρτοφυλακίου τίτλων, που οφείλονται σε αιφνίδιες διακυμάνσεις ορισμένων χρηματοοικονομικών μεταβλητών. Υπό αυτήν την έννοια, τόσο οι θετικές όσο και οι αρνητικές αποκλίσεις μπορούν να θεωρηθούν ως πηγές κινδύνων (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 151-153).

Στην πράξη, για να μετρηθεί ο κίνδυνος, πρέπει να οριστεί με ακρίβεια η κατάλληλη μεταβλητή. Η μεταβλητή αυτή μπορεί να είναι η συνολική αξία του χαρτοφυλακίου, τα έσοδα, το κεφάλαιο ή οι αποδόσεις συγκεκριμένων τοποθετήσεων. Ο κίνδυνος αγοράς αναφέρεται στις επιδράσεις άλλων χρηματοοικονομικών παραγόντων (όπως, η τιμή συναλλάγματος του πετρελαίου και άλλων βασικών εμπορευμάτων, των μετοχών και των επιτοκίων) στη μεταβλητή που απαιτείται. Ο κίνδυνος υπολογίζεται από την τυπική απόκλιση της μεταβλητής αυτής. Η τυπική απόκλιση αποτελεί το βασικό μέτρο μεταβλητότητας στη Στατιστική. Οι απώλειες μπορούν να προέλθουν από το συνδυασμό δύο παραγόντων, τη μεταβλητότητα κάθε χρηματοοικονομικού παράγοντα και το βαθμό έκθεσης στις μεταβλητές κάθε παράγοντα.

Τέλος, ο γενικός ή συστηματικός κίνδυνος της αγοράς συνδέεται με τις διακυμάνσεις στις τιμές όλων των τίτλων στην αγορά, λόγω ενός εξωτερικού παράγοντα –όπως για παράδειγμα, μιας αλλαγής στην οικονομική πολιτική ή των προσδοκιών του επενδυτικού κοινού. Μη συστηματικός ή ειδικός κίνδυνος αγοράς υφίσταται στην περίπτωση που η τιμή ενός τίτλου κινείται σε διαφορετική κατεύθυνση από τους υπόλοιπους τίτλους της αγοράς, λόγω εξελίξεων που σχετίζονται με τον εκδότη του τίτλου. Έτσι, για παράδειγμα, η ανακοίνωση δημιουργίας ενός απροσδόκητου δημοσιονομικού ελλείμματος μπορεί να προκαλέσει απότομη πτώση στο γενικό δείκτη τιμών των μετοχών, ενώ η ανακοίνωση μιας καταδικαστικής απόφασης για ρύπανση του περιβάλλοντος εναντίον μιας συγκεκριμένης επιχείρησης μπορεί να μειώσει την τιμή της μετοχής της, αλλά είναι

απίθανο να επηρεάσει σημαντικά το γενικό δείκτη (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 151-153).

Κίνδυνος ρευστότητας

Ένας τύπος κινδύνου, που δεν μπορεί να θεωρηθεί υποπερίπτωση ούτε του κινδύνου αγοράς ούτε του πιστωτικού κινδύνου, είναι ο κίνδυνος ρευστότητας. Συνδέεται με την έλλειψη ρευστότητας βραχυχρονίως σε μια τράπεζα για την αντιμετώπιση των ληξιπρόθεσμων υποχρεώσεών της. Με άλλα λόγια, η τράπεζα δεν μπορεί να αντλήσει τα απαραίτητα κεφάλαια είτε μέσω αύξησης κάποιων στοιχείων του παθητικού της είτε μέσω ρευστοποίησης –με λογική ζημία- ορισμένων στοιχείων του ενεργητικού της (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 159-160).

Η έννοια του κινδύνου ρευστότητας συνδέεται άμεσα με αυτό που καλείται «ορίζοντας διακράτησης χαρτοφυλακίου». Όταν η συγκυρία στην αγορά είναι απαγορευτική για τη ρευστοποίηση μιας επένδυσης χαρτοφυλακίου, ένας χρηματοοικονομικός οργανισμός πρέπει, υπό φυσιολογικές συνθήκες, να περιμένει τις τιμές να ανακάμψουν σε ικανοποιητικά επίπεδα. Ωστόσο, για ένα χρηματοοικονομικό οργανισμό που είναι υποχρεωμένος να προβεί σε ρευστοποιήσεις για να ανταπεξέλθει σε ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις, η ανεπάρκεια της ρευστότητάς του μπορεί να ισοδυναμεί με κατάρρευση.

Έτσι, στην περίπτωση που ένα πιστωτικό ίδρυμα αντλεί ρευστότητα σε μεγάλο βαθμό από τη χρηματαγορά και την κεφαλαιαγορά, φέρει υψηλό δομικό κίνδυνο ρευστότητας ή συστηματικού χαρακτήρα κίνδυνο από συσχετίσεις διαφορετικών μορφών κινδύνου. Αυτό συμβαίνει, διότι διάφοροι παράγοντες, όπως τυχόν υποβάθμιση της πιστοληπτικής αξιολόγησης του πιστωτικού ιδρύματος, η κατανομή των κεφαλαίων στις εταιρίες του ομίλου, καθώς και η μείωση ρευστότητας σε συγκεκριμένα τμήματα ή στο σύνολο της αγοράς, έχουν επίπτωση στο κόστος χρηματοδότησής του και, κατά συνέπεια, στο εσωτερικό κεφάλαια που θα πρέπει να κατανείμει για τον κίνδυνο αυτό. Για την ποσοτικοποίηση της επίπτωσης, λαμβάνεται υπόψη και η πιθανότητα για την υποβάθμισή του σε συνδυασμό με τη διεύρυνση των περιθωρίων επιτοκίου που ισχύουν ανά κατηγορία πιστοληπτικής διαβάθμισης για όλες τις πηγές κεφαλαίων.¹³

---

¹³Τράπεζα της Ελλάδος, «Εφαρμογή των διαδικασιών εποπτικής αξιολόγησης: Πυλώνας 2», Διεύθυνση εποπτείας πιστωτικού ιδρύματος, σελ.26

Λειτουργικός κίνδυνος

Ο λειτουργικός κίνδυνος αναφέρεται στις απώλειες που μπορεί να προκύψουν, λόγω της ανεπάρκειας των συστημάτων των εσωτερικών ελέγχων, των ανθρώπινων σφαλμάτων, αποτυχιών του management και των ενδεχόμενων δυσχερειών μεταξύ των βασικών παραγόντων της εταιρικής διοίκησης (μετόχων, διευθυντικών στελεχών ή εκπροσώπων εργαζομένων). Τέτοια προβλήματα μπορεί να προκύψουν από την αδυναμία ανάληψης προληπτικής δράσης.

Ένα σημαντικό είδος λειτουργικού κινδύνου αφορά στον τεχνολογικό κίνδυνο, δηλαδή στον κίνδυνο βλάβης ή ανεπάρκειας των συστημάτων τεχνολογίας πληροφόρησης. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει ανάγκη προστασίας των συστημάτων από ενδογενείς δυσχέρειες ή εξωτερικές παρεμβάσεις. Άλλες όψεις του λειτουργικού κινδύνου περιλαμβάνουν γεγονότα, όπως πυρκαγιές, σεισμούς ή άλλες φυσικές καταστροφές (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 160).

Κίνδυνος κεφαλαίων

Η ασφάλεια και η σταθερότητα του χρηματοπιστωτικού συστήματος εξαρτώνται από την εμπιστοσύνη που έχει το κοινό στις τράπεζες και στα άλλα πιστωτικά ιδρύματα. Έναν από τους βασικούς πυλώνες στήριξης της εμπιστοσύνης του κοινού αποτελούν τα ίδια κεφάλαια μιας τράπεζας, τα οποία αντιμετωπίζονται σαν «μαξιλάρι» για την απορρόφηση απωλειών προερχόμενων από διάφορους κινδύνους. Μάλιστα, υπό μία έννοια, όσο αυξάνουν οι κίνδυνοι για μια τράπεζα, τόσο θα πρέπει να αυξηθεί το τραπεζικό κεφάλαιο, τόσο μεγαλύτερο θα πρέπει να είναι το «μαξιλάρι» για την απορρόφηση των κινδύνων αυτών. Το πόσο κεφάλαιο χρειάζεται μια τράπεζα για να εξασφαλίσει την εμπιστοσύνη του κοινού (το ζήτημα της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων) είναι ένα ζήτημα που δεν επιδέχεται εύκολη απάντηση. Στη γενική του μορφή, το ζητούμενο μέγεθος της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων είναι εντελώς απροσδιόριστο. Σε μια ελεύθερη αγορά, η μόνη «ταυτολογική» απάντηση θα ήταν: το μέγεθος που καθορίζεται και αποδέχεται η αγορά, με ότι αυτό σημαίνει ουσιαστικά (Μελάς, 2009, σελ. 263).

Συνεπώς, μια περισσότερο συγκεκριμένη απάντηση θα ήταν ότι, εξαρτάται από τις επικρατούσες συνθήκες λειτουργίας του τραπεζικού ιδρύματος, αλλά και από το οικονομικό, πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον, εντός του οποίου λειτουργεί. Και

σ' αυτήν την περίπτωση όμως, δύσκολα προκύπτει μια συνεπής και ακριβής απάντηση στο ερώτημα της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων.

Με το πέρασμα των ετών, υποστηρίχθηκε με μεγάλη ένταση η άποψη ότι, η επάρκεια κεφαλαίου μετρούμενη ως ο λόγος των κοινών μετοχών προς το σύνολο των στοιχείων ενεργητικού, αποτελεί το βασικό παράγοντα επηρεασμού του ύψους των αγοραίων τιμών των τραπεζικών μετοχών. Με απλά λόγια, υποστηρίζεται ότι τα ίδια κεφάλαια θεωρούνται ο κυρίαρχος καθοριστικός παράγοντας των τιμών του τραπεζικού μετοχικού κεφαλαίου.

Η σημασία του ορισμού των ιδίων κεφαλαίων για τη λειτουργία ενός τραπεζικού συστήματος οφείλεται σε μια σειρά από λόγους, όπως (Μελάς, 2009, σελ. 264):

- Επειδή τα ίδια κεφάλαια –στην αρχική φάση ίδρυσης του τραπεζικού ιδρύματος- αποτελούν την κύρια πηγή χρηματοδότησής του. Πρόκειται τότε, για το λεγόμενο *αρχικό κεφάλαιο*.
- Επειδή χρησιμεύουν στην απορρόφηση των απρόβλεπτων ζημιών, οι οποίες δεν μπορούν, ενδεχομένως, να καλυφθούν παρά μόνο σε βάρος της αποδοτικότητας, εφόσον η στροφή της στο δανεισμό με δυσμενείς όρους θα μείωνε ακόμη περισσότερο την αποδοτικότητά της. Αυτή η βασική ιδιότητα –της δυνατότητας ανάληψης απρόβλεπτων ζημιών- διασφαλίζει τη συνέχιση των εργασιών του ιδρύματος και κυρίως τη διατήρηση της εμπιστοσύνης του κοινού σε αυτό.
- Επειδή τα ίδια κεφάλαια αποτελούν ένα σημαντικό δείκτη της οικονομικής ευρωστίας της τράπεζας, τον οποίο λαμβάνουν υπόψη τόσο οι αρμόδιες εποπτικές αρχές, κυρίως για την εκτίμηση της φερεγγυότητας και της ρευστότητας των τραπεζών, όσο και η αγορά.
- Τέλος, επειδή ο δείκτης αυτός επιτρέπει στην τράπεζα την άντληση εξωτερικών χρηματοδοτικών πόρων, με ευνοϊκούς όρους.

Επιτοκιακός κίνδυνος

Ο επιτοκιακός κίνδυνος προκύπτει από την αναντιστοιχία των επιτοκίων, τόσο στον όγκο όσο και στη διάρκεια των τίτλων, των δανείων, των υποχρεώσεων και των εκτός ισολογισμού στοιχείων της τράπεζας. Μια απροσδόκητη μεταβολή στα επιτόκια μπορεί να επηρεάσει σοβαρά την κερδοφορία της τράπεζας, καθώς και την αξία της μετοχής της. Για παράδειγμα, ένα σε μια τράπεζα οι υποχρεώσεις της είναι

περισσότερο ευαίσθητες, σε σχέση με τις απαιτήσεις της, στις μεταβολές των επιτοκίων, μια αύξηση των επιτοκίων θα μειώσει τα κέρδη και μια πτώση των επιτοκίων θα αυξήσει τα κέρδη. Η διαχείριση του επιτοκιακού κινδύνου υπήρξε, παραδοσιακά, το βασικό μέλημα των επιτελικών ομάδων Διαχείρισης Στοιχείων Ενεργητικού – Παθητικού (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 158).

Η ευαισθησία των κερδών της τράπεζας στις μεταβολές των επιτοκίων μπορεί να μετρηθεί άμεσα με την «ανάλυση χάσματος». Σύμφωνα με τη μέθοδο αυτή, το ύψος των υποχρεώσεων που είναι ευαίσθητες σε μεταβολές επιτοκίων, αφαιρείται από το ύψος των απαιτήσεων, που είναι ευαίσθητες σε μεταβολές επιτοκίων. Αυτή η διαφορά ονομάζεται «χάσμα». Πολλαπλασιάζοντας το χάσμα με τη μεταβολή στα επιτόκια εξευρίσκεται η «grosso mondo», μια εκτίμηση για την επίδραση της μεταβολής των επιτοκίων στα κέρδη της τράπεζας. Η μέθοδος αυτή είναι γνωστή ως «βασική ανάλυση χάσματος».

Κίνδυνος συμμόρφωσης

Ως κίνδυνος συμμόρφωσης καλείται ο κίνδυνος νομικών ή εποπτικών κυρώσεων, οικονομικής ζημιάς ή επιπτώσεων στην φήμη του πιστωτικού ιδρύματος, ως αποτέλεσμα της έλλειψης συμμόρφωσή του με τους νόμους, τους κανονισμούς ή και τους κώδικες δεοντολογίας. Οι ζημίες από επιβολή ποινών από τις αρμόδιες αρχές λόγω μη συμμόρφωσης στο νομοθετικό και κανονιστικό πλαίσιο περιλαμβάνονται στον λειτουργικό κίνδυνο. Οι ζημίες, όμως, από τυχόν μη ουσιαστική συμμόρφωση στο πλαίσιο, επεκτείνονται, πέραν των χρηματικών κυρώσεων, στις επιπτώσεις στη φήμη του πιστωτικού ιδρύματος με σοβαρές συνέπειες στην κερδοφορία του, την αξία της μετοχής, κ.λπ.

Για την αξιολόγηση του κινδύνου συμμόρφωσης του πιστωτικού ιδρύματος, ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στις διαδικασίες που εφαρμόζει η μονάδα κανονιστικής συμμόρφωσης, και ειδικότερα:¹⁴

- Στην επάρκεια και αποτελεσματικότητα των μέτρων για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, τη χρηματοδότηση της

---

¹⁴ Τράπεζα της Ελλάδος, «Εφαρμογή των διαδικασιών εποπτικής αξιολόγησης: Πυλώνας 2», Διεύθυνση εποπτείας πιστωτικού ιδρύματος, σελ.28

<http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments>

τρομοκρατίας, καθώς και γενικότερα μέτρα για την αντιμετώπιση του οικονομικού εγκλήματος.

- Στην αποτελεσματικότητα της διαχείρισης των σχέσεων με τους πελάτες (ενημέρωση πελατών, καταγγελίες, κ.λπ.).
- Στην ενημέρωση των πελατών για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών και την επάρκεια της εκπαίδευσης των αρμόδιων στελεχών.
- Στην εκτίμηση ενδεχόμενης ζημιάς από την εφαρμογή ποινικών ρητρών και δικαστικών αποφάσεων.
- Στον αποτελεσματικό έλεγχο των ανατεθέντων σε τρίτους υπηρεσιών (outsourcing).

Συναλλαγματικός κίνδυνος

Ο συναλλαγματικός κίνδυνος οφείλεται στις διακυμάνσεις της αξίας των νομισμάτων, που επηρεάζουν τις «θέσεις» σε συνάλλαγμα που έχει λάβει μια τράπεζα για τη διαχείριση των διαθεσίμων της ή για λογαριασμό πελατών της. Οι τράπεζες δραστηριοποιούνται τόσο στην τρέχουσα όσο και στην προθεσμιακή αγορά συναλλάγματος, έχοντας κάνει μεγάλα ανοίγματα σε συνάλλαγμα, που μεταβάλλονται συνεχώς (Προβόπουλος & Καπόπουλος, 2001, σελ. 159).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΡΕΥΣΤΟΤΗΤΑΣ

3.1 Διαχείριση της τραπεζικής ρευστότητας

Η ρευστότητα για μια εμπορική επιχείρηση προηγείται πάντοτε των υπολοίπων τραπεζικών δραστηριοτήτων. Χωρίς αυτήν, καμία τράπεζα δεν μπορεί να ανοίξει τις πόρτες της και να απευθυνθεί στους πελάτες της. Οι τράπεζες χρειάζονται ρευστότητα, κυρίως για να ανταποκριθούν στις αναλήψεις καταθέσεων, για να ικανοποιήσουν τη ζήτηση δανείων από τους πελάτες ή να ανταποκριθούν σε άλλες ληξιπρόθεσμες υποχρεώσεις τους. Οι απρόβλεπτες αλλαγές στη ροή δανείων και καταθέσεων δημιουργούν στις τράπεζες προβλήματα ρευστότητας. Οι τράπεζες μπορούν να αποθηκεύσουν τη ρευστότητά τους στους ισολογισμούς τους, είτε να την αγοράζουν στις διεθνείς χρηματαγορές και στις κεφαλαιαγορές.

Οι κρίσεις ρευστότητας των τραπεζών είναι ένα πανάρχαιο πρόβλημα, το οποίο έχει οδηγήσει πάρα πολλές τράπεζες στην πτώχευση. Η ικανότητα μιας τράπεζας να παρέχει ρευστότητα απαιτεί την ύπαρξη αποθέματος χρηματοοικονομικών στοιχείων του ενεργητικού, που έχουν υψηλή ρευστότητα και είναι άμεσα μεταβιβάσιμα. Η ρευστότητα και η ικανότητα μεταβίβασης είναι τα βασικά συστατικά τέτοιων συναλλαγών (Μελάς, 2009, σελ.299).

Η απαίτηση για ρευστότητα σημαίνει ότι, τα χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού πρέπει να είναι διαθέσιμα στους ιδιοκτήτες, στο άρτιο, έπειτα από σύντομη ειδοποίηση (μίας ημέρας ή λιγότερο). Η απαίτηση για ικανότητα μεταβίβασης σημαίνει ότι, τα δικαιώματα ιδιοκτησίας πάνω σε χρηματοοικονομικά στοιχεία του ενεργητικού πρέπει να μεταφέρονται, στο άρτιο, σε άλλους οικονομικούς αντιπροσώπους και σε μορφή αποδεκτή από το άλλο μέρος. Οι αναλήψεις καταθέσεων και οι δανειοληπτικές δραστηριότητες προκύπτουν σε καθημερινή βάση (π.χ. η έκδοση επιταγών, διάφορες εντολές πληρωμής, εμβάσματα, λογαριασμοί υπερανάληψης και ενεργά όρια πιστώσεων). Έτσι, οι τράπεζες πρέπει να είναι προετοιμασμένες να ικανοποιήσουν αυτές τις ανάγκες σε καθημερινή και, μερικές φορές, σε ωριαία βάση (π.χ. ημερήσιο όριο υπεραναλήψεων). Για να το διεκπεραιώσουν αυτό, τα πιστωτικά ιδρύματα χρειάζονται πηγές κεφαλαίων. Από την ανάλυση των πηγών και των χρήσεων κεφαλαίων, είναι γνωστό ότι οι μειώσεις σε στοιχεία του ενεργητικού και αυξήσεις σε υποχρεώσεις ή στην καθαρή θέση,

αποτελούν πηγές κεφαλαίων. Επίσης, οι τράπεζες μπορούν να εξασφαλίσουν ρευστότητα πουλώντας στοιχεία του ενεργητικού ή αποκτώντας πρόσθετες υποχρεώσεις (Μελάς, 2009, σελ.300).

Τα διάφορα είδη των δανείων αποτελούν πρωτογενή στοιχεία του ενεργητικού που διακρατούνται από τις τράπεζες. Τα δάνεια αυτά παράγουν τακτικές εισροές (τόκοι και κεφάλαιο), οι οποίες αποτελούν και πηγές ρευστότητας. Μάλιστα, οι εισροές αυτές είναι καθημερινές, ενώ μέσω ενός χαρτοφυλακίου επενδύσεων παράγονται εισροές σε τακτική βάση.

Στον πίνακα που ακολουθεί, αναγράφονται αρκετοί παράγοντες που μεταβάλλουν την τρέχουσα κατάσταση ρευστότητας της τράπεζας και απαιτούν μεταβολή των αποθεμάτων της. Οι παράγοντες κατατάσσονται στους μη ελεγχόμενους και στους μερικώς ελεγχόμενους από τις διοικήσεις των τραπεζών. Από τους μη ελεγχόμενους παράγοντες, ο σημαντικότερος είναι αυτός που αφορά στην πληρωμή των επιταγών και συναφών αξιογράφων.

Παράγοντες που επηρεάζουν καθημερινά τα χρηματικά διαθέσιμα των τραπεζών

Παράγοντες που αυξάνουν τα ρευστά διαθέσιμα	Παράγοντες που μειώνουν τα ρευστά διαθέσιμα
<p style="text-align: center;"><u>Μη ελεγχόμενοι</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Καταθέσεις εμβασμάτων • Καταθέσεις ληξιπρόθεσμων συναλλαγματικών • Υπερβάσεις λογαριασμών εκκαθάρισης • Καταθέσεις από την κεντρική τράπεζα	<p style="text-align: center;"><u>Μη ελεγχόμενοι</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Αναλήψεις εμβασμάτων • Χρεωστικά υπόλοιπα από το συμψηφισμό • Φόροι • Ωρίμανση CD, ευρώδολαρίου, κ.λπ.
<p style="text-align: center;"><u>Ελεγχόμενοι (μερικώς)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Πωλήσεις χρεογράφων • Δανεισμός από την κεντρική τράπεζα • Πώληση ρέπος	<p style="text-align: center;"><u>Ελεγχόμενοι (μερικώς)</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Χαρτονομίσματα και κέρματα στην κεντρική τράπεζα • Αγορά χρεογράφων • Πληρωμές δανείων στην κεντρική

• Εισπράξεις τοκομεριδίων από χρεόγραφα	• Πώληση πόρων
• Έκδοση CD	• Συμφωνίες επαναγοράς
-

3.2 Εσωτερικές και εξωτερικές πηγές ρευστότητας

Η αποθηκευμένη ρευστότητα είναι μια εσωτερική πηγή κεφαλαίων, με την έννοια ότι βρίσκεται μέσα σε ορισμένα στοιχεία του ενεργητικού του ισολογισμού της τράπεζας.

Η ρευστότητα αυτού του είδους παράγεται, όταν τα στοιχεία του ενεργητικού μετατρέπονται σε ρευστά. Οι μετατροπές των στοιχείων του ενεργητικού σε ρευστά μπορεί να αποτελέσουν διακριτές ή μη διακριτές ενέργειες. Οι μη διακριτές μετατροπές είναι αυτές που προκύπτουν χωρίς κάποια ρητή απόφαση της τράπεζας για αύξηση της ρευστότητας. Ουσιαστικά, η ρευστότητα παράγεται διαμέσου της λήξεως δανείων, ομολόγων ή καταβολής τόκων. Αντίθετα, οι διακριτές μετατροπές πραγματοποιούνται όταν τα στοιχεία του ενεργητικού πωλούνται ή δανείζονται πριν τη λήξη. Ο πρωταρχικός κίνδυνος μιας πρόωρης μετατροπής είναι η πιθανότητα απώλειας κεφαλαίου, αν τα στοιχεία του ενεργητικού μετατραπούν (πωληθούν) σε τιμές κάτω από την αξία αγοράς τους (γιατί τα επιτόκια αυξηθήκαν μετά την αγορά των στοιχείων του ενεργητικού) (Μελάς, 2009, σελ.302).

Το πρώτο πρόβλημα που χρειάζεται να αντιμετωπισθεί από την τράπεζα αφορά στην ύπαρξη ικανού αριθμού πηγών ρευστότητας. Στην περίπτωση κατά την οποία η μεγέθυνση των χορηγήσεων υπερβαίνει τη μεγέθυνση των καταθέσεων, η τράπεζα μπορεί να αντιμετωπίσει το γεγονός αυτό σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, πουλώνοντας χρεόγραφα από το χαρτοφυλάκιό της ή αυξάνοντας (γεγονός μη εξαρτώμενο απολύτως από τις προθέσεις της) τις καταθέσεις της. Μακροχρόνια όμως, θα πρέπει να καλύψει το δημιουργηθέν άνοιγμα, αγοράζοντας ρευστότητα, διότι το χαρτοφυλάκιο που διατηρεί και εκποιεί για την προμήθεια ρευστότητας δεν είναι απεριόριστο.

Ωστόσο, πολλές τράπεζες, λόγω του μεγέθους τους, της μη καλής φήμης τους, των μη καλών αποτελεσμάτων τους ή επειδή έχουν εξαντλήσει τη δυνατότητα δανεισμού λόγω των περιορισμών του συντελεστή κεφαλαιακής επάρκειας, αδυνατούν να αποκτήσουν ρευστότητα.

Δύο είναι οι λύσεις στο παραπάνω πρόβλημα. Η διοίκηση της τράπεζας μπορεί είτε να μειώσει τη μεγέθυνση των στοιχείων του ενεργητικού, είτε να αναζητήσει πρόσθετους πόρους, δηλαδή, ή να αναζητήσει προθεσμιακές μακροχρόνιες καταθέσεις ή να προχωρήσει σε αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου. Όσες τράπεζες έχουν την δυνατότητα επιλογής για ανεύρεση πηγών ρευστότητας, χρησιμοποιούν ως βασικό κριτήριο την ελαχιστοποίηση του κόστους (Μελάς, 2009, σελ.303).

Το κόστος θα πρέπει να εκτιμηθεί σε παρούσες αξίες, διότι τα έσοδα από τόκους και οι δαπάνες για τόκους μπορεί να πραγματοποιούνται σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, ενώ η διαδικασία εκτίμησης, τις περισσότερες φορές εμπεριέχει την ανάγκη πρόβλεψης του επιτοκίου.

3.3 Κίνδυνοι της διαχείρισης ρευστότητας

Οι κίνδυνοι της διαχείρισης ρευστότητας περιέχουν ένα στοιχείο που αφορά στην τιμή και ένα στοιχείο που αφορά στην ποσότητα. Το στοιχείο που αφορά στην τιμή, σχετίζεται με αυτή που μπορούν να πουληθούν τα στοιχεία του ενεργητικού και στην αντίστοιχη τιμή που μπορούν να αγοραστούν τα στοιχεία του παθητικού.

Η διαχείριση της ρευστότητας αποτελεί μια καθημερινή υπευθυνότητα. Οι τράπεζες, συνήθως παρουσιάζουν διακυμάνσεις στα ρευστά στοιχεία του ενεργητικού τους, εξαρτώμενες από το χρόνο και το μέγεθος των μη αναμενόμενων εκροών καταθέσεων. Παρεκκλίσεις από τις προσδοκώμενες ροές οφείλονται στο μεγαλύτερο ποσοστό σε μεγάλες αναλήψεις πάσης φύσεως.

Ο κίνδυνος ρευστότητας, συνήθως, ακολουθεί κατά βήμα τον πιστωτικό κίνδυνο και τον κίνδυνο επιτοκίου. Πράγματι, η εμπειρία δείχνει ότι, την ύπαρξη προβλημάτων ρευστότητας τη σηματοδοτεί η αντίστοιχη ύπαρξη προβλημάτων πιστωτικού κινδύνου και κινδύνου επιτοκίου. Η κανονική σειρά των γεγονότων που υπογραμμίζουν προβλήματα ρευστότητας είναι (Μελάς, 2009, σελ.305):

1. Οι διοικήσεις των τραπεζών αναλαμβάνουν κινδύνους που προέρχονται από μεγάλες ανισορροπίες, ως προς το χρόνο ωρίμανσης, μεταξύ στοιχείων ενεργητικού και παθητικού.
2. Παρουσιάζονται μειωμένα κέρδη.
3. Τα μέσα μαζικής επικοινωνίας αναφέρονται σε πιστωτικά και άλλα προβλήματα.

4. Οι διοικήσεις πρέπει να καταβάλλουν υψηλότερα επιτόκια για την προσέλκυση νέων πόρων.
5. Πολλοί καταθέτες μετακινούν τα χρήματά τους σε άλλα ιδρύματα.

3.4 Αντίστροφη σχέση μεταξύ ρευστότητας και κερδοφορίας

Προκειμένου να ανταποκριθούν στις καθημερινές απαιτήσεις τους για ρευστότητα, οι τράπεζες πρέπει να διατηρούν στοιχεία του ενεργητικού που δεν αποδίδουν κέρδος με τη μορφή μετρητών ή ισοδύναμων σε μετρητά. Από την ίδια τους τη φύση, αυτά τα στοιχεία του ενεργητικού μειώνουν την αποδοτικότητα μιας τράπεζας. Ως εκ τούτου, οι τράπεζες θέλουν να διατηρούν ένα ελάχιστο ποσό τέτοιων στοιχείων του ενεργητικού και πάλι να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις λειτουργικές απαιτήσεις τους σε μετρητά.

Δημιουργείται έτσι, μια βραχυπρόθεσμη αντίστροφη σχέση μεταξύ ρευστότητας και κερδοφορίας. Όσο περισσότερη ρευστότητα διατηρείται, τόσο (θεωρητικά) χαμηλότερες αποδόσεις ιδίων κεφαλαίων ή στοιχείων ενεργητικού θα παρουσιάσει η δεδομένη τράπεζα (όλα τα υπόλοιπα στοιχεία του ενεργητικού θεωρούνται σταθερά). Η ρευστότητα, τόσο των στοιχείων του ενεργητικού όσο και αυτών του παθητικού συνεισφέρουν στο σχηματισμό της παραπάνω σχέσης. Η ρευστότητα των στοιχείων ενεργητικού επηρεάζεται από τη σύνθεση και το χρόνο ωρίμανσης των πόρων. Υψηλές παρακρατήσεις ρευστών στοιχείων του ενεργητικού μειώνουν τα δυνητικά κέρδη, δεδομένου ότι δεν αποφέρουν έσοδα από τόκους (Μελάς, 2009, σελ.308).

Στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο, τα βραχυπρόθεσμα χρεόγραφα, κανονικά, προσφέρουν χαμηλότερες αποδόσεις σε σύγκριση με τα χρεόγραφα μακροπρόθεσμης διάρκειας. Το τραπεζικό χαρτοφυλάκιο των δανείων παρουσιάζει την ίδια αντίστροφη σχέση μεταξύ ρευστότητας και κερδοφορίας. Δάνεια που προσφέρουν την υψηλότερη απόδοση, παρουσιάζουν τη χαμηλότερη ρευστότητα. Η υψηλότερη απόδοση συνδυάζεται με υψηλότερο κίνδυνο. Δάνεια που εύκολα χορηγούνται αφορούν σε πολύ γνωστές επιχειρήσεις ή συνοδεύονται από εγγυήσεις κυβερνητικών χρεογράφων και συνίστανται σε βραχυπρόθεσμης διάρκειας. Συνεπώς, προσφέρουν χαμηλές αποδόσεις. Η ρευστότητα των στοιχείων του παθητικού επηρεάζεται, καθώς μια τράπεζα με υψηλής ποιότητας στοιχεία του ενεργητικού, αλλά και με υψηλότερα ίδια κεφάλαια, έχει ευκολότερη πρόσβαση στην προμήθεια πόρων. Παράλληλα,

καταβάλλει μικρότερο τίμημα (επιτόκιο) σε σύγκριση με μια άλλη τράπεζα με διαφορετικά χαρακτηριστικά.

3.5 Λειτουργίες της τραπεζικής ρευστότητας

Ως διαχείριση της τραπεζικής ρευστότητας ορίζεται η διαδικασία παραγωγής κεφαλαίων για την ικανοποίηση συμβατικών υποχρεώσεων ή συγκυριακών σε κάθε χρονική στιγμή και σε λογικές τιμές. Η τραπεζική ρευστότητα επιτελεί τις ακόλουθες λειτουργίες:

1. Ενημερώνει την αγορά για το ότι η τράπεζα είναι ασφαλής και ικανή να τηρήσει τις συμβατικές της υποχρεώσεις.
2. Επιτρέπει την κανονική λειτουργία της τράπεζας. Αυτό σημαίνει:
  - Εκ πλήρωση των δανειακών της υποχρεώσεων
  - Αποφυγή πώλησης μη κερδοφόρων στοιχείων του ενεργητικού
  - Περιορισμό του ύψους του ασφαλίστρου κινδύνου μη πληρωμής, που υποχρεούται η τράπεζα να πληρώσει για κεφάλαια.
  - Περιορισμό του δανεισμού από την κεντρική τράπεζα.

Η πρώτη λειτουργία ονομάζεται παράγοντας «εμπιστοσύνης» και σημαίνει ότι ο ύστατος εγγυητής για έναν τραπεζικό οργανισμό είναι ένας ισχυρός ισολογισμό και μια ικανή διοίκηση.

Οι τράπεζες παρακρατούν ρευστά διαθέσιμα για να ικανοποιήσουν βασικές συναλλακτικές ανάγκες. Πρώτον, προσφέρουν κέρματα και χαρτονομίσματα για να ικανοποιήσουν τις ανάγκες συναλλαγής του κοινού. Η ποσότητα των παρακρατούμενων ρευστών, θεωρητικά, αντιπροσωπεύει το αλγεβρικό άθροισμα των ρευστών καταθέσεων και των ρευστών αναλήψεων. Οι καταθέσεις και οι αναλήψεις παρουσιάζουν αρκετές διακυμάνσεις τις διάφορες χρονικές περιόδους, με αποτέλεσμα να είναι δύσκολη η εκτίμηση της απαιτούμενης ποσότητας σε καθημερινή βάση. Δεύτερον, οι τράπεζες παρακρατούν ποσότητα χρήματος που αντιστοιχεί στις υποχρεωτικές δεσμεύσεις προς την κεντρική τράπεζα. Τρίτον, επειδή κάθε τράπεζα αναλαμβάνει ρόλο εκκαθαριστή των διαφορών αξιογράφων (επιταγών, συναλλαγματικών, κ.λπ.), παρακρατεί ρευστά διαθέσιμα για να ανταποκριθεί στις ανάγκες αυτές. Τέταρτον, παρακρατεί ποσότητα ρευστών διαθεσίμων όταν αγοράζει υπηρεσίες από τις ανταποκρίτριες τράπεζες (Μελάς, 2009, σελ.309).

Επειδή τα ρευστά διαθέσιμα δεν είναι τοκοφόρα, αποτελούν σημαντικό κόστος για τις τράπεζες. Μάλιστα, το δημιουργούμενο κόστος είναι ευθεία συνάρτηση της τιμής του επιτοκίου. Όμως, η παρακράτηση μη ικανής ποσότητας ρευστών διαθεσίμων για την κάλυψη των προκυπτουσών αναγκών εμπεριέχει υψηλό κίνδυνο. Επίσης, το πλέον σημαντικό στην περίπτωση έλλειψης ρευστών διαθεσίμων αποτελεί το υψηλό κόστος που θα πρέπει να καταβληθεί στην προσπάθεια ανεύρεσης πόρων, δεδομένου ότι αυξάνει κατακόρυφα το ασφάλιστρο δανεισμού για τη συγκεκριμένη τράπεζα. Η πρώτη πηγή, στην οποία θα απευθυνθεί η τράπεζα στην περίπτωση αυτή, είναι η κεντρική τράπεζα της χώρας, η οποία μπορεί να προμηθεύσει άμεση ρευστότητα προερχόμενη είτε από τις καταθέσεις που διατηρεί σ' αυτήν την ίδια η τράπεζα, είτε χορηγώντας της δανειακά κεφάλαια. Ακολούθως, μπορεί να προσφύγει στη διατραπεζική αγορά χρήματος (Μελάς, 2009, σελ.310).

3.6 Διατραπεζικό σύστημα ανταποκριτών τραπεζών

Τραπεζική ανταποκριτών τραπεζών είναι το σύστημα διατραπεζικών σχέσεων, στο οποίο μια τράπεζα πωλεί υπηρεσίες σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα. Το ίδρυμα που προμηθεύει τις υπηρεσίες είναι η ανταποκρίτρια τράπεζα, ενώ το ίδρυμα που αγοράζει τις υπηρεσίες είναι εντολοδόχος τράπεζα.

Οι εντολοδόχες τράπεζες αγοράζουν υπηρεσίες από τις ανταποκρίτριες τράπεζες για πολλούς λόγους. Η μικρού μεγέθους τράπεζα με περιορισμένη πελατειακή βάση, δεν μπορεί να προβεί σε τεχνολογικές επενδύσεις υψηλού κόστους ώστε να είναι σε θέση να προμηθεύουν πάσης φύσεως προϊόντα ή υπηρεσίες στους πελάτες της. Όμως, μέσω του διατραπεζικού συστήματος μπορεί να το κατορθώσει και να παραμείνει μία τράπεζα πλήρους προσφοράς υπηρεσιών (Μελάς, 2009, σελ.313).

Από την άλλη πλευρά, και οι μεγάλοι μεγέθους τράπεζες που δέχονται να προσφέρουν τις υπηρεσίες αυτές, αποκομίζουν σημαντικά έσοδα, διότι μέσω της διατραπεζικής διαδικασίας δημιουργούνται οικονομίες κλίμακας και εκμεταλλεύονται απομακρυσμένες γεωγραφικά περιοχές.

Ωστόσο, πολλές υπηρεσίες είναι εξαιρετικά ακριβές για να προσφερθούν ξεχωριστά από κάθε τράπεζα. Επίσης, άλλες είναι αδύνατον να προσφερθούν από μικρές τράπεζες. Οι κυριότερες υπηρεσίες του διατραπεζικού συστήματος ανταποκριτών τραπεζών είναι οι ακόλουθες:

1. συλλογή-είσπραξη επιταγών, μεταφορά κεφαλαίων, προσφορά χαρτονομισμάτων και κερμάτων
2. επεξεργασία δεδομένων
3. ανάλυση χαρτοφυλακίου, επενδυτικές συμβουλές
4. διαπραγμάτευση χρεογράφων του δημοσίου
5. θεματοφυλακή χρεογράφων
6. διακανονισμός απόκτησης ή πώλησης χρεογράφων
7. υπηρεσίες επενδυτικής τραπεζικής
8. διεθνείς νομισματικές συναλλαγές
9. συμμετοχή σε δανεισμούς

Τέλος, οι βασικές ομάδες, στις οποίες κατατάσσονται οι υπηρεσίες του συστήματος ανταποκριτριών τραπεζών, είναι οι εξής:

1. εκκαθάριση επιταγών και λοιπών αξιογράφων, καθώς και οι συνδεδεμένες με τις πράξεις αυτές συναλλαγές
2. επενδυτική τραπεζική
3. πιστωτικές συναλλαγές

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παγκόσμια οικονομία διανύει σήμερα μία περίοδο μετάβασης, από την εποχή της βιομηχανίας σε εκείνη της κοινωνίας της πληροφορίας. Σε αυτή την πορεία οι δυνάμεις που κατευθύνουν την παγκόσμια οικονομία είναι, αφενός μεν η παγκοσμιοποίηση των αγορών, αφετέρου διακριτά μεν, άρρηκτα συνυφασμένη δε, η επανάσταση στην τεχνολογία της πληροφορίας και των τηλεπικοινωνιών.

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί ιστορικά, βασικό εργαλείο για τη διαμόρφωση και άσκηση της οικονομικής πολιτικής. Οι εμπορικές τράπεζες βρίσκονται στο κέντρο του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δεδομένου ότι, μεσολαβώντας μεταξύ πλεονασματικών και ελλειμματικών οικονομικών μονάδων έχουν την ικανότητα να μεταβάλλουν την προσφορά χρήματος μιας οικονομίας, να επιδρούν στην αγοραστική δύναμη, και γενικότερα, να συμβάλλουν καθοριστικά στην αποτελεσματική κατανομή των πόρων μιας οικονομίας και στην ολοκλήρωση της οικονομικής διαδικασίας της παραγωγής, διανομής και κατανάλωσης. Ωστόσο, ο παραδοσιακός ρόλος των τραπεζών είναι αυτός του *διαμεσολαβητή* ανάμεσα σε αποταμιευτές και πιστούχους. Οι τράπεζες διαχειρίζονται το παθητικό τους χορηγώντας δάνεια, δημιουργώντας έτσι το ενεργητικό τους.

Όμως, τις εμπορικές τράπεζες τις ελέγχει μία τράπεζα, η λεγόμενη Κεντρική Τράπεζα. Η κεντρική τράπεζα ανήκει αποκλειστικά στο δημόσιο και έχει μη κερδοσκοπικό χαρακτήρα. Τα διαθέσιμά της αποτελούνται από αποθέματα (νομισματικά ή χρυσού) που έχουν δημιουργηθεί από συσσώρευση χρήματος, καταθέσεις τραπεζών και τον πλούτο του κράτους. Αυτά τα αποθέματα σε συνδυασμό με την έκδοση νέου –μη πληθωριστικού– χρήματος, χρησιμοποιούνται κατά καιρούς από την κεντρική τράπεζα για την άσκηση νομισματικής πολιτικής (στήριξη νομίσματος ή παροχή ρευστότητας στην αγορά). Έτσι, καθίσταται δυνατή η τροφοδότηση των υπολοίπων τραπεζών και της οικονομίας γενικότερα, με χρηματική ρευστότητα, όταν κάτι τέτοιο είναι απαραίτητο.¹⁵

Δεδομένου ότι, οι διάφορες εμπορικές τράπεζες παρέχουν, από τα αποθέματά τους, διαφόρων ειδών δάνεια και χρηματοδοτήσεις σε ιδιώτες και επιχειρήσεις, τα

---

¹⁵ Πορφύρης, Ν. & Πέτσας, Κ., «Οι αγορές χρήματος, κεφαλαίου και παραγώγων προϊόντων και οι επενδύσεις», Χρηματιστήριο Αθηνών Α.Ε.: Αγορά Παραγώγων, σελ.5,

http://www.adex.ase.gr/ADEXDownload/news/publications/gr/Ecomical_analisis.pdf

διαθέσιμα της κεντρικής τράπεζας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να παρέχουν φθινό χρήμα στις υπόλοιπες τράπεζες σε περίοδο ύφεσης.

Ωστόσο, βασικός σκοπός της λειτουργίας των τραπεζικών ιδρυμάτων, είναι – μέσω της παροχής διαφόρων προϊόντων και υπηρεσιών- να παράγουν κέρδους. Οι υπηρεσίες που προσφέρει μία τράπεζα στο κοινό, απαριθμούνται ως εξής:

1. Καταθέσεις, δηλαδή η καταβολή ενός χρηματικού ποσού από φυσικό ή νομικό πρόσωπο σε μία τράπεζα, έναντι του τιμήματος του τόκου.
2. Δάνεια, δηλαδή η παραχώρηση εκ μέρους της τράπεζας, ενός χρηματικού ποσού σε φυσικό ή νομικό πρόσωπο για ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, με αντάλλαγμα τον τόκο.
3. Προεξόφληση γραμματίων, κατά την οποία, όταν κάποιος έχει κάποια χρηματική απαίτηση από τον πελάτη του, μπορεί να δεχθεί μία συναλλαγματική (στην οποία αναγράφεται το χρέος), και να συμφωνηθεί να αποπληρωθεί το χρέος στο μέλλον, μέσω της τράπεζας.
4. Θυρίδες ασφαλείας, οι οποίες χρησιμοποιούνται για φύλαξη τιμαλφών, προσωπικών και μυστικών εγγράφων, μετρητών και πολύτιμων μετάλλων, και είναι απόρρητες.
5. Εγγυητική επιστολή, με την οποία η τράπεζα αναλαμβάνει την ευθύνη να εκπληρώσει το χρέος, το οποίο μπορεί να δημιουργήσει ο πελάτης της από συγκεκριμένη εμπορική πράξη, αν ο ίδιος δεν το εκπληρώσει.
6. Μηχανές ανάληψης, οι οποίες λειτουργούν όλο το εικοσιτετράωρο, δημιουργώντας αυτόματες συναλλαγές (καταθέσεις, αναλήψεις κ.λπ.).
7. Έξυπνες κάρτες, οι οποίες είναι πλαστικές κάρτες που διευκολύνουν τις συναλλαγές των πελατών για καταθέσεις, αναλήψεις, πληρωμές κ.λπ.
8. Internet banking, άλλη μία υπηρεσία των τραπεζών, μέσω της οποίας οι πελάτες (φυσικά ή νομικά) πρόσωπα έχουν την δυνατότητα να κάνουν συναλλαγές τις συναλλαγές τους, χωρίς να παρευρίσκονται στο κατάστημα της τράπεζας.
9. Διατραπεζικό σύστημα ΔΙΑΣ, το οποίο προβλέπει ηλεκτρονική σύνδεση μεταξύ όλων των τραπεζών, των καταστημάτων τους, των ATMs. Μέσω του δικτύου αυτού γίνονται όλες οι εξυπηρετήσεις πελατών, ελέγχοντας τα υπόλοιπα των λογαριασμών τους και ενημερώνοντας τα αρχεία στην τράπεζα του πελάτη.

Τέλος, παρά το πλήθος υπηρεσιών που προσφέρει μία τράπεζα στους πελάτες της, υπάρχει πάντα και το ενδεχόμενο των κινδύνων που μπορεί να αντιμετωπίσει.

Έτσι, οφείλει να είναι άριστα ενημερωμένη για τις πιθανότητες των κινδύνων που υπάρχουν και να είναι σε θέση να τους αντιμετωπίσει όσο τον δυνατόν ταχύτερα. Οι κίνδυνοι, λοιπόν, που μπορεί να αντιμετωπίσει ένα πιστωτικό ίδρυμα μπορεί να είναι, πιστωτικοί, κίνδυνοι αγοράς, κίνδυνοι ρευστότητας, λειτουργικοί, κεφαλαιακοί, επιτοκιακοί, κίνδυνοι συμμόρφωσης, συναλλαγματικοί και άλλοι. Ο σημαντικότερος, ωστόσο, κίνδυνος που μπορεί να έρθει αντιμέτωπη μία τράπεζα είναι ο πιστωτικός κίνδυνος, ο οποίος συνίσταται στην αδυναμία των προμηθευτών των απαιτήσεων να ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις που έχουν λάβει.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Βιβλία

1. Ζοπουνίδης, Κ. & Κοσμίδου, Κ., (2003), *Συστήματα διαχείρισης τραπεζικών κινδύνων: Η περίπτωση του Asset Liability Management*, Αθήνα: Κλειδάριθμος
2. Θωμαδάκης, Σ. & Ξανθάκης, Ε., (1990), *Αγορές χρήματος και κεφαλαίου*, Αθήνα: Σάκκουλας Αντ. Ν
3. Μελάς, Κ. (2009), *Εισαγωγή στην τραπεζική χρηματοοικονομική διοικητική*, Β' έκδοση, Αθήνα: Εξάντας
4. Προβόπουλος, Γ. & Καπόπουλος, Π. (2001), *Η δυναμική του χρηματοοικονομικού συστήματος*, Αθήνα: Κριτική
5. Τομάρας, Π. (2003), *Τραπεζικό Μάρκετινγκ*, Αθήνα: Πέτρος Τομάρας

Δικτυακός χώρος

1. Βικιπαίδεια, «Χρηματοπιστωτικό σύστημα: Τραπεζικό σύστημα», <http://www.el.wikipedia.org/wiki>
2. Γεωργόπουλος, Α. (2004), Παραδόσεις του μαθήματος «Χρηματοοικονομική & Λογιστική ανάλυση των τραπεζών», Πανεπιστήμιο Πατρών, <http://www.scribd.com/doc/92675858>
3. Ζοπουνίδης, Κ. & Λεμονάκης, Χ., «Διαχείριση πιστωτικού κινδύνου: επιστροφή στη βασική τραπεζική», http://www.harm.gr/index.php?option=com_content&view=catwgory&layout=blog&id=38&Itemid
4. Κοσμίδου, Κ. (2006), «Μια χρηματοοικονομική ανάλυση των τραπεζικών ιδρυμάτων σήμερα», *Επιστημονικό Marketing Management*, http://www.epistimonikomarketing.gr/article_show?artivle_id=1353
5. Πορφύρης, Ν. & Πέτσας, Κ., «Οι αγορές χρήματος, κεφαλαίου και παραγώγων προϊόντων και οι επενδύσεις», Χρηματιστήριο Αθηνών Α.Ε.: Αγορά Παραγώγων, http://www.adex.ase.gr/ADEXDownload/news/publications/gr/Ecomical_analisis.pdf

6. Τακόπουλος, Α., «Ανάλυση κινδύνων επιχειρήσεων (Risk Analysis)», *Specisoft*, http://www.specisoft.gr/home/news/docs/Arthro_kindinoi_Epihiriseon.pdf
7. Τράπεζα της Ελλάδος, «Εφαρμογή των διαδικασιών εποπτικής αξιολόγησης: Πυλώνας 2», Διεύθυνση εποπτείας πιστωτικού ιδρύματος, <http://www.bankofgreece.gr/BoGDocuments>
8. Digitalschool, «Το τραπεζικό σύστημα», <http://www.digitalschool.minedu.gov.gr/modules/document/file.php>